

Mỳjja apôx kêttri kukâm 'ã ujarênh ne ja.

Bënadjywyr Jeju Kritu ne Djuãoomã, õ àpênbé Djuãoomã mỳjjao amirít. Me kute Jeju mar kêtja ne me me kute amim Jeju marjao bikênh ar o ba. Nhym kam Jeju kute õ me jao týx nhym me akubyn týx ne kute kanga kêt kadjy Djuãoomã mỳjjao amirít. Te me kute meo bikênhkam mä Jeju'ã ngràn kute kanga kêtgmä kum o amirít. Anhýr djwýnhràm kum o amirít, abentâ kum o amirítō tê, mỳjja'ã akreó tê. Ó me jabit kute mỳjja mar nhym me kâtambé bipdjurmä ne apýnh mỳjja djàri'ã mỳjja jakre. Bir, nhym mỳj ne Djuão omü?

Metîndjywýnh kute me axwemä o pânh ne tu kute mỳjja jaxwe kuní kuwyo imôkam rênh nhym apêxmä. Nhym kute Xatanajdwý bïñ nhym kêt nhym kam pyka ajte nyn tu mexkumrêxmä ne kum o amirít. Ne kum kâjkwaduwý jakre. Metîndjywýnh kute õ me jao kînhmä, me 'ã ngrà týx ne kute kanga kêtja, me täm ne kute meo kînh nhym me kâjkwakam õ pykakam kînhkumrêx ne ar ba rã'â rã'ämä. Kam ne me mexbit ar ban kam kanê kêt ne tyk kêt ne mýr kêt. Mỳjja punu 'ýr àr kêtkmam. Ja kuní ne kum o amirít, apôx djwýnhràm kum o amirít. Nhym Djuão me kadjy omü. Mỳjja apôx kêttri ne anhýr djwýnhràm omün memä arê. Täm ne ja.

Me kute pi'ôkjakôt amijo baja dja me kînh.

1 ¹Jeju Kritu kute mỳjjao amirít ne ja. Metîndjywýnh ta ne Jejumä arê nhym kam amidjô'ã ajte kute õ àpênhjamä o amirítmä, nhym kam me kute marmä. Apýnh mỳjja djàri dja ī apôx, amikrà kêt ne apôx nhym anhýr djwýnhràm arým kute memä o amirítmä. Imä ne arým o amirít ba kam ije me amä arênhmä. Ba ibê Djuão ne ba Metîndjywýnhmä idjapênh, imä ne o amirít ba ije me amä arênhmä. Näm iwýr kadjy mrânh djwýnh janô nhym kam imä mỳjja kuní jakre ba kam kôt omü. ²Ije arým kuní pumûnhkam dja ba príne me amä kuní jarê. Metîndjywýnh kabën ne ba arým ije me amä arênhmä. Jeju Kritu kute katât kabën jarênh täm dja ba me amä arê.

³Metîndjywýnh kute anhýr djwýnhràm mỳjja'ã memä ujarênh ja gêdja me'õ memä arê nhym kute arênh djwýnh täm gêdja arým Metîndjywýnh kum kînh jadji. Nhym me kute mar ne kôt amijo bajadjwý gêdja Metîndjywýnh memä kînh jadji. Dja amê aro kînh, me kute 'ã ujarênh djwýnho kînh ne kam ajte

me kute maro ÿr jaduwyo kinh. Bir, arym 'yr. Arym Metindjwînh kute memâ mÿjja anhÿr djwînhrâm arênh ja arym apôx 'yr.

Djuão apÿnh me kute Jeju'â abeno bikprönh djari kubê 7mâ kabën.

⁴Ba ibê Djuão ne ba ar amâ pi'ôk no'ôk ne. Ar aje amim Jeju mar ne apÿnh aje kôt aben pydjija, ar amâ ne ba pi'ôk no'ôk ne. Pykabê Adjijkam apÿnh krî rûnhkôt ar aje 'â abeno abikprönh 7ja me amâ ne ba pi'ôk no'ôk ne.

Gê Metindjwînh ukapríkôt me ajo djuw mex ne ar me ajo ba ne me amâ umar mex jarê ga me adjumar mex ne ar aba. Metindjwînh ta ne tîn ne ar ba, amrébê adjâkamâ tîn ne ar ba. Dja mrämri tîn râ'â râ'â. Tâm dja ukapríkôt me ajo djuw mex ne me amâ umar mex jarê.

Nhym Metindjwînh Karô kute amijo 7 ne Metindjwînh krî djà kônh ku'lê tâm gêdja adjwînhdjwî me ajo djuw mex ne me amâ umar mex jarê ar me ajo ba.

⁵Nhym Jeju Kritudjwî dja me ajo djuw mex ne me amâ umar mex jarê. Jeju Kritu ta kute mrämri katât memâ Metindjwînh kabêno amirît djwînhne kumrêx tyk ne akubyn tîn ne kator gêdja Metindjwînhmê Metindjwînh Karömê kudjwa me ajo djuw mex. Jeju ne bénjadjwîro kute me bénjadjwîr kunî jakrenh ne pyka kunikôt me ô bénjadjwîro ba. Tâm dja Metindjwînhmê Metindjwînh Karömê kudjwa me ajo djuw mex ne me amâ umar mex jarê.

Jeju Kritu ta ne kum me bajabékumrêx ne amikamrô me bajaxweo ajngrâ. ⁶Ne kam ajte ta ar me bajo ban kam Bâmmâ me bapumjuw gu me kam babê me kadji Metindjwînh mar djwînhne Bâmmâ badjapênh ar baba. Kumâ, Jeju Kritu tâmmâ gora gê me kàjmâ kum rax jarênh râ'â râ'â. Gêdja umao ar me bajo ba râ'â râ'â. Mrämri. Tâm ne ja.

⁷Ori, amré tê. Kâkrâkôt ne amré tê. Me kunî dja me omû. Me kute Jeju kanhwîr djwînhadjwî dja me omû, prîne Jeju pumû.

Nhym apÿnh pyka djari dja me kunî omûn amra, Jeju pymaje àmrao kumex.

Mrämri dja me kunî omûn amim ngryk ne àmrao kumex. Be, tâm ne ja.

⁸Bénjadjwîrbê Metindjwînh ne memâ kum,

—Ba ibê mÿjja kunî krax ne ajte ibê mÿjja kunî 'ênhôt, ane.

Nâm â Metindjwînh týxo kubê kumkati ane. Metindjwînh, ta ne tîn ne ar ba, amrébê adjâkamâ tîn ne ar ba. Dja mrämri tîn râ'â râ'â. Ajbit ne umao mÿjja kunî pytâ.

Jeju Djuãomâ amijo amirît.

⁹Nâ, ba ibê me akamy Djuão. Nâm me Jejukôt me akudjwa ijo ajkê ba itokry. Mrämri ne Jeju me baro'â me bapytân ar me bajo ba. Ba kam me akudjwa mâ Jeju'â ingrâ týx ne 'âno djan ije kanga kêt. Ba ne ba apêxtibê Paximukam ar ba. Na bâm memâ Metindjwînh Kabën jarênh memâ Jeju'â idjujarênh iba. Nhym kam me ja ngryk ne kam imâ,

—Kwârik wânh mÿjja wâ jarênh kêt, ane. Ne kam ipa 'amyn kam ijo têñ apêxti jakam imê ba kam kam ar iba.

¹⁰Be, pi'ôk kamrêkkam, Bënjadjwŷr nhõ akatijakam ne ba arek maro nhŷ nhym Metïndjwŷnh Karõ ar ijo ba. Ba kam me'õ kabẽn ma. Me'õ kabẽn tŷx kute poti kakôr tŷx pyràk. Ikôt ne imã kabẽn ne. Ne imã,

¹¹—Ba ibê mỳjja kunî krax ne ajte ibê mỳjja kunî 'ênhôt. Ba ren ije kâjkwamẽ pykamẽ omûnh 'âno idjâm kêt nhym ren amrêbê amijo ajkẽ nhym ren mỳjja kunî kêt ne. Ê, amrê tên mỳjja pumûn 'â pi'ôk no'ôk, ane. 'Â pi'ôk no'ôk ne kam memã ano. Me kute amim Jeju mar ne apŷnh kute kôt aben pydji, me jamâ dja ga ano. Me kute apŷnh krî rûnhkôt 'â aben pydjibê 7, ar kute Epexukam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Emînakam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Pegamukam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Xijxirakam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Xadjikam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Pirapijkam 'â aben pydjijamẽ, ar kute Raodjikam 'â aben pydjijamẽ, mekmâ dja ga aje mỳjja pumûnhja'â pi'ôk no'ôk ne ano, ane. Näm ã imã kabẽn ane.

¹²Ba kam 'yr akêx. Ije mỳj me'õ kute imã kabẽnja pumûnhmâ 'yr akêx nhym ngônhpôkti kubê 7 ne ku'ê ba omû. Kën karŷro ngônhpôkti.

¹³Nhym kam ipôkri dja. Kute me'õ my pyràk ne dja. Näm kubékà ryti jadjàn o dja. Kubékà ryti ja ne parkôn 'anh itep nhym 'â dja. Ne kën karŷro amirunh pren 'â dja. ¹⁴Ne kî jaka: kute àk kaka jaka ja pyràk. Kute kadjât nhî jaka pyràk. Nhym no pôkja kute kuwy pôk pyràk. ¹⁵Ne par jadjênh. Kute ngônh nhipêx djàkam me kute 'â ngrão pôx nhym adjênh pyràk. Nhym ökrekam krikrit kute ngô rârakti: pyràk. ¹⁶Ne ubôkjao kanhêtireo 7 ne 'amŷn o dja nhym kam aktâ kàx djwa mextire ajkwa krekre kurûm kato. Ne nokre jadjênh kute kâjkwa nhipôkri myt mrânhkam adjênh ja pyràk.

¹⁷Ba omûn kam itu mýrbê tým kute ityk pyràk ne itu mýrbê tým ne nô, itîn prâme. Nhym kam ta ijâ ikra dji, ubôko ijâ ikra djin kam imã,

—Kwârîk wânh atîn prâm kêt. Ba ibê mỳjja kunî krax ne kam ajte ibê mỳjja kunî 'ênhôt. ¹⁸Bajbit ne ba ije amitîn mar. Arŷm ne ba ty ne kam arŷm ajte itîn ne. Amrê ipumû. Ba dja ba itîn râl'â râl'â. Ba ne ba ikabêno me tyk kadjy me anor djwŷnh ne kam ajte ikabêno me tyk nhõ pyka'yr me anor djwŷnh.

¹⁹Aj, dja ga on 'â pi'ôk no'ôk, aje omûnhja'â pi'ôk no'ôk ne. Arŷm kator ga aje omûnhjamẽ mỳjja kraxje kator kêt râl'âmê. Amê dja ga 'â pi'ôk no'ôk ne. ²⁰Mâykam ne ba kanhêtireo 7 idjubôko 'amŷn o dja ga omû? Ne kën karŷro ngônhpôktio 7jadjwŷ, mỳj ne ja? Bir, ba amâ arê ga ama. Ê, ngônhpôktio 7ja ne kubê apŷnh krî djârì me kute amim imar ne kute ikôt aben pydji 'â akre kubê 7. Apŷnh kríkam me kute ikôt aben pydji'â akre kubê 7 ne ja. Nhym kanhêtireo 7ja ne kubê apŷnh krî djârì me kute ijâ abeno bikprônhja kadjy mrânh djwŷnh ta ne 'â akre, ane.

Näm ã Jeju imã kabẽn ane ba kuma.

Epexukam ar ja arŷm kum Metïndjwŷnh kînh ngrire.

2 ¹Nhym kam ajte imã,

—Ê, ar kute kríraxbê Epexukam amim imar ne kute ikôt aben pydjiya kadjy mrânh djwŷnhjamâ dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum

ikabēn jarē. Ba ibê Bēnjadjwyr Jeju dja ga arkum ikabēn jarēn arkum, “Ê, ba ije idjubôko kanhêtireo 7 ne 'amŷnhja, ne ba kẽn karŷro ngônhpôktio 7kam imrânhja, ba. Ba ne ba ar amã ikabēn ne.

²Gar ikabénköt ar amijo aba ba arŷm omû. Ar adjâpênh rax, ar aje ijâno adjâm ne aje ikanga kêt ba arŷm omûn kam ikînhkumrêx. Nã gãm ar abê me axwe kînh no kati ba arŷm omû. Nhym me wã we kute ‘Jeju kute ar ijanor’ anhýrja gar te kabēn mex jabej kam aman kam arŷm prîne mekmâ akato. Me wã ne me lêxnhikumrêx. Me tâm ne gar arŷm mekmâ akaton abê me kînh no kati. ³Nã gãm ar ijâno djan amibê ijo abiknor kêtakumrêx ne. Nãm me ikôt ar ajo ajkê gar tu ate akrân aje amibê ikanga kêt ba arŷm omûn kam ikînhkumrêx ne.

⁴Bep mŷjja pydji ne ba omûn ikaprîre. Amrêbê ar aje amim ijo amirít totokbê ne gar amã ijabê ne jakam arŷm amã ikînh ngrire. ⁵Gop ar amim akaton wânh ajaxwemâ anhiren iwyr amijo akex. Nã gãm ar ibê amiptâr mex ne. On ar ajte akubyn amã ijabên kam ajte akubyn imã apê kute amrêbê imã ar adjâpênh ja pyràk. Dja gar ã anhýr kêt ba wãm ar awyr têñ kam ar abê ngônhpôktiwa kaba nhym arŷm amã djâ kapry.

⁶Nhym bep me punubê Nikôrij, me tâm, me kabēn punu ar baja. Me tâm ne gar me kabēn punukam amã me kurêkumrêx. Mrâmri, kam ne mexkumrêx. Mrâmri ne gar amã me kabēn punuja kurêkumrêx. Kam ne mexkumrêx. Badjwŷ ne ba imã mekbê Nikôrij me kabēn punukam imã me kurêkumrêx.

⁷Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwŷnh Karô ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydjijamâ kabēn. Gora ar prîne kabēn ja ma. Ê, ar me kurâm atŷx ne aje ijâno adjâm, ar gajbit dja ba ar amã pidjô kute meo tînja jarê gar gajbit ku. Pidjô kute meo tînja ne Metîndjwŷnh nhô pykakam dja, kàjkwakam Metîndjwŷnh nhô pyka mexkumrêxkam. Tâm dja gar ku”, ane. Nãm ã Jeju imã kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã are.

Emînakam ar ja tokry.

⁸Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, krîraxbê Emînakam ar kute amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadŷjy mrânh djwŷnhjamâ dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabēn jarê. Ba ibê Bênjadjwyr Jeju dja ga arkum ikabēn jarên arkum, “Ê, ba ibê mŷjja kunî krax ne kam ajte ibê mŷjja kunî 'ênhôt. Ba ne ba tyn kam ajte itîn ne. Ba ne ba ar amã ikabēn ne.

⁹Me kute ar ajo bikênhja ne ba arŷm omû. Ar anhô mŷjja kêt, anhô nêkrêx kêtja ne ba arŷm omû. Nhym bep kati, nîjar anhô nêkrêx kumex. Mrâmri pykakam ar abakam arŷm anhô mŷjja kêt nhym bep kàjkwakam anhô mŷjja kumex. Nhym me kwŷ ta amijo Metîndjwŷnh kra, amijo mekbê idjaer ne ar ajapry ar o ba, ba arŷm omû. Djâm mekbê Metîndjwŷnh kra? Kati, Xatanaj nhô âpênh ne wã ne kam mã kôt ar aben pydjio ba. ¹⁰Kwârîk wânh gar amã me uma kêt. Gora ar atŷx. Dja me ï ar ajo ajkê ga ar atokry. Gora ar atîn prâm kêt. Ê, godja me ï Xatanajbê me axwe nhô bênjadjwyr kabenköt mekbê

ijê djàkam ar akwù rẽ, ar aje ikanga jabej. Be, akati kuníkôt dja me ar ajo ajkë gar atokry. Nhym kam arým me kute ar ajo bikénh'ã akatibê 10 nhym kam me arým ar ajo bikénh kêt ne. Gora ar ijã angrà tÿx ne ijâno dja. Godja me te ar apa gar ijâno dja ba kam pân̄h ar ajo tûn gar atin râlâ râlâ.

¹¹ Gora ar ajamak mex jabej, on ama. Metîndjwÿnh Karô ne ar kute amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydjijamã kabën. Gora ar prîne kabën ja ma. Ë, ar me kuràm atÿx ne aje ijâno adjâmja, ar gajbit dja gar atyk nhijukri ajte atyk kêtumrêx. Arkati”, ane. Nâm ã Jeju imã kabën ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Pegamukam ar ja kwù prô prâm.

¹²Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ë, ar kute krîraxbê Pegamukam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadjiy mrânh djwÿnhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabën jarê. Ba ibê Bënjadjwÿr Jeju dja ga arkum ikabën jarën arkum, “Ë, ba ne ba ar amã ikabën. Ba ijajkwa krekre kurûm aktâ kàx djwa mextire kator djwÿnh, ba ne ba ar amã ikabën ne.

¹³Xatanaj kute meo ba djàkam ne gar te ar aban amex râlâ ba arým ar apumû. Be, nã gãm ar ijã angrà tÿx ne aje amibê ikanga kêt. Djä nã gãm ar me kudjwa aminêje memã kum, ‘Jakam arým ije amim Jeju mar kêt. Arým imã kînh kêt’, ane? Kati, ar aje ã memã anhîr kêtumrêx. Nhym me arým ar anhöbikwa Äxipanh bî gar mã amã ikînh ne aje ikanga kêtumrêx ne. Nà, Äxipanhdjwÿ kum me uma kêt ne tu memã ijarenh 'âno dja nhym me kubî, wâkam, Xatanaj mör djà wâkam. Nâm me te kubi gar mã amã ikînh ne. Ba arým omûn ar akam ikînh ne.

¹⁴Bep me kute me kabën punukôt amijo ba ja tâm ne ba imã me kînh kêt. Ar akwù ne gar me bakukämâre 'ôbê Baräököt ar amijo aba. Djäm Barão mex got. Nâm mekbê idjaer kurê djwÿnhbê Barakimã mekbê idjaer'ã karô. Kute mekbê idjaer o bikénhmã ne mÿjja punu'ã kum karô. Mekbê idjaer kute mry punu krênmã, me kute mÿjja Metîndjwÿnh karô nhipêxjamã mry nhôr ja kute krêne amijo bikénhmã. Ne ajte me kute abenbê prôo àkînh ne arîk prô prâmo kumexmã. Me kute ã amijo bikénh anhýrmã ne me'â kum karô. Nhym kam ô'ã Baraki mekbê idjaero bikénh o ba. ¹⁵Nhym ar akamdjwÿ mekbê Nikôrij ã kabën ane, ã memã 'ã karô ane. Nhym ar akwù kabën punu jakôt ar amijo ba.

¹⁶On ar amim akaton wânh ajaxwemã anhiren iwÿr amijo akêx. Dja gar amim akator kêt ba ar awÿr bôx ne me kabën punuja'ÿr iprôt ne. Ijajkwa krekre kurûm aktâ kàxdjwa mextire katorjao dja ba me'ÿr iprôt ne.

¹⁷Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwÿnh Karô ne ar kute amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydjijamã kabën. Gora ar prîne kabën ja ma. Ë, ar me kuràm atÿx ne aje ijâno adjâmja, ar gajbit dja ba ar amã djwÿbh mÿj ne ja ngã, djwyo bipdjurja ngã gar krê. Ba kam ajte ar atÿxmâbit apÿnh kên mère, kên jaka ngã. Ne kam ajte ar amã kên ja no'ôk, apÿnh ar anhidji ny'ã kên no'ôk

ne kungā gar kam omū. Atemā me ja kute ar anhidji nyja mar kêt. Ar gajbit, ar atyxbit, ije apÿnh ar amā kēn nhōrja, ar gajbit dja gar apÿnh aminhidji nyja ma”, ane. Näm ã Jeju imā kabēn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amā arē.

Xixirakam Djedjabeu ar noo akno.

¹⁸Nhym kam Jeju ta ajte imā,

—É, ar kute krîraxbê Xixirakam amim imar ne kute ikôt aben pydjija kadji mrânh djwÿnhjamâ dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabēn jarê. Ba ibê Bénjadywyr Jeju dja ga arkum ikabēn jarê arkum, “Ba ne ba ar amā ikabēn ne. É, ba, ibê ne Metîndywînh kra ne ino pôk kute kuwy pôk pyràk, ne ipar jadjhênh kute ngônh nhipêx djàkam me kute 'ã ngrão pôx nhym adjênh pyràk, ba ne ba ar amā ikabēn ne.

¹⁹Gar kôt amijo aba, ba arÿm omûn kam ikînhkumrêx. Gar amā aben jabêñ amâ Metîndywînh jabê ba arÿm omû. Gar tu amim imarkumrêx ne ijâ angrà tÿx ba arÿm omû. Ar adjapênh rax ba arÿm omû. Nâ gâm ar ijâo djan amibê ikanga kêtkumrêx ba arÿm omû. Nâ gâm ar ikôt amijo aba. Amrébê ne gar ikôt amijo aba ngrire ne kam amijo tén amijo tén arÿm ikôt amijo amôr mex ne.

²⁰Nhym bep mÿjja pydji ne ba omûn ikapríre. Nâ gâm ar amâ me'ô nibê Djedjabeu kînh. Näm we amijo Metîndywînh kabêñ jarênh djwÿnh ne kam mÿjja punu'ã inhô àpênhmâ karôñ 'ã arkum apnê. Inhô àpênh kute abenbê prôo àkînh ne ar prô prâm ba ne kam kute amijo bikênhmâ.

Ne kam ajte ar kute mry punu krênmâ, me kute mÿjjao we Metîndywînh karô nhipêxjamâ kute mry nhôr nhym ar kute krêñ ne o kute amijo bikênhmâ. Näm ã Djedjabeu inhô àpênhmâ mÿjja punu'ã karôñ ane, ne 'ã 'ã arkum àpênhho ane. ²¹Nâ bâm te amiwyr kam ama. Kute amim kator ne wânñ axwemâ irern iwyr amijo akêxmâ te amiwyr kam ama nhym kute mjên prâm ja kanga kêt ne amim kator kêtkumrêx. Kum axwe kînh râlâ..

²²É, dja ba nija'yr bôx ne kam nôr djàkam kumê, nôr djà tâmkam dja ba kumêñ kam prîne o ajkê. Me my kute nînhjamê ro'â dja ba prîne meo ajkê. Dja me kum axwe kînh râlâ ne nija kanga kêt ne iwyr amijo akêx kêt, ba kam prîne meo ajkê nhym me kam tokry. ²³Ne ni krajadywý pyka më o amrâ. Apÿnh ar aje amim imar ne ikôt aben pydjija kunñ aje imâ akator kadji. Ba ije ar ajamakkre kadjwÿnhbêmâ anhôkre kadjwÿnhbê aje mÿjja mex nár mÿjja punu'ã amim karô jabej ije ar akamûnh ne kôt ije ar anhî pÿnhkôt ar amâ o pânh djwÿnh. Gar kôt aje imâ akator kadji dja ba ni krajadywý pyka më o amrâ.

²⁴Bep ar aje me kabêñ punukôt amijo aba kêtjamâ, wâkam, Xixirakam ar aje me kabêñ punu kôt amijo aba kêtjamâ dja ba ajte ikabêñ 'õ jarênh kêt. Mrâmrí ne ar aje ikôt amijo aba ne ar aje Xatanaj kukràdjà mar prâm kêtkam amexkumrêx. Nhym me ate we kute Xatanaj kukràdjà bipdjurja marmâ we, ‘Mexkumrêx gu me kuma’, anhÿrja djâm me mex got. Axwe punu gar kôt amijo aba kêtkam amexkumrêx. ²⁵Gora ar mâ ikôt ar amijo aban ijâ angrà tÿx râlâ: ba akubyn bôx.

26-28 Ë, ar me kuràm atìx ne aje ijâno adjâmja, ar aje ikab n mar ne aje ik t amiyo aba r l n aje o at m ne o at m ne ar y m aje inom  m nhja, ar aj  dja ba b njadjw r r  gar kam inhijuk  meo aba.

‘Ap nh me ba dj ri dja gar meo aba, ar apymao meo aban meo aba t x ne. Meo aba t x ne, nhym me’  oxwe gar kam pr ne o ajk , me kute k xo  b r d j o kute ngyo ng nh totyk ne pr ne ka’ ekja pyr k. Dja gar   meo aba t xo ane.’

Be, Ib mb  Met ndjw nh ne ij  b njadjw r m . Dja ba kam amidj '  ar aj  kur  gar kam ikab nk t meo aba. Dja ba kam ajte ar ak nh dj  kad j ar am  umaj rtiredjw  ng , akati makt  umaj rtire ja ng .

29 Gora ar ajamak mex jabej on ama. Met ndjw nh Kar  ne ar kute amim imar ne ap nh kute ik t aben pydjijam  kab n ne. Gora ar pr ne kab n ja ma”, ane. N m   Jeju im  kab n ane. Ba ib  Dju o ne ba kuman ar am  ar .

Xadjikam ar ja kute me tyk pyr k.

3 ¹Nhym kam Jeju ta ajte im , — , ar kute kr raxb  Xadjikam amim imar ne kute ik t aben pydjija kad j mr nh djw nhjam  dja ga pi’ k no’ k ne. Dja ga arkum ikab n jar . Ba ib  B njadjw r Jeju dja ga arkum ikab n jar n arkum, “ , ba ne ba ar am  ikab n. Ba ije Met ndjw nh Kar  kute amijo 7 ije am nhja, ne ije kanh tireo 7 ne am nhja, ba. Ba ne ba ar am  ikab n ne.

N m me we ar amex jar . Bep kati, ar ajaxwekam kute ar atyk pyr k. Ba ar y m ar apum . ²On ar ano mex, at n r l ri, ne akubyn amijo t x, amijo mex, ar atyk k tri. N g m ar amijo aba punu ba te ar apum , te ar aje k t amijo aba jabej te ar apum  ne kam ar am , ‘ , Ib mb  Met ndjw nhm  ar amex k tkumr x’, ane.

³Gop ar ajkam ama. Amr b  me kute ar am  ar nh gar ar y m aje markumr x t m dja gar tu markumr x ne k t amijo aba. K t amijo aban on w nh ajaxwem  anhiren iw r amijo ak x. Dja gar amim akator k t ba kam ar aja rb  ar aw r b x. Kute me  k nh  me a rb  kute m jjao  k nh ne kute meb  m jjja jam nh ja pyr k. Dja ba   ar aja rb  ar aw r ib xo ane. Dja gar ib x dj k t imar k tkumr x ba ar aja rb  b x.

⁴Bep kr b  Xadjiw kam ar angr re ne gar amr nh mexkumr x r l . Ne kam ar angr re amr nh mexkumr x kute mr mri ne me kute kub k  mex, ’  ngr  k t kute angj nh ne ’  mr nhja pyr k. N g m ar   amexo ane. Ar ga dja gar ik t mr n ikudjwa kub k  jaka jangij ne ’  mr . N g m ar amr nh mexkumr x. Nhym kam kub k  jaka kad j ar amex. T m dja gar angij, amr nh mex p nh angijn ’  mr .

⁵Be, ar me kur m at x ne aje ij n  adj mjabit dja gar   kub k  jaka jangj nh ne ’  amr nho ane. Ba kam pi’ k no’ kkam anhidji jarijw  o ibingr nh k t, me t n r l r l ’ l pi’ k no’ kkam ar anhidjio ibingr nh k t ne. Ne kam ajte dja ba Ib mm  inh yt  ar ajar , Ib mm  Ib m kad j mr nh djw nhm  arkum inh yt  tu k j b  ar ajar  ne kum, ‘Be, inh  me ja ne me ja.’ Be, dja ba   kum ane.

⁶Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwînh Karõ ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydijjamã kabẽn ne. Gora ar prîne kabẽn ja ma”, ane. Nâm â Jeju imã kabẽn ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Pirapijkam ar Metîndjwînh kabenkôt amijo ba.

⁷Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—⁸Ê, ar kute krîraxbê Pirapijkam amim imar ne kute ikôt aben pydijja kadjy mrânh djwînhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabẽn jarê. Ba ibê B  njadjw  r Jeju dja ga arkum ikabẽn jar  n arkum, “⁹Ê, ba ne ba ar amã ikabẽn. Ba imexo ipyma ne mr  mri ikab  nkumr  x ne ij  exnh   k  tkumr  x ne kam ar amã, ‘Ba ne ba ije inhing  t kuk  m   Dawi nh  rkw  kam o kajkep djwînh. Ba kikre'   kuta nhym m  j me'   godja '   ij  ? Ba '   ij   nhym m  j me'   godja '   kuta?’

⁸Bir be, gar ikôt amijo aba ba ar  ym om  . Dj   n   g  m ar at  y x kumr  x? Kati, k  jb   ar at  y ba ar  ym ar apum  . N   g  m ar te at  y ngriren m   ikabenk  t ar amijo aban aje ikanga k  tkumr  x ba kam ar amã, ‘Ba g  dj   ba ar amã kikre'   kuta. M  j me'   g  dj   ar ab   '   ij  ? Ba dja ba ar ajo iba. M  j me'   dja in  ?’ ane.

⁹Ê, Xatanaj nh   ap  nh '  exnh  ja, kute kļūt ar aben pydijo ba, ne me '  x ne amijo Metîndjwînh kra, kute amijo mekb   idjaer, dj  m mekb   idjaer djwînh got, me ja me t  m g  dj   ba ar aw  r me pa 'am  n meo m  n ar akuka k  nh me umjuw nhym me kam pij  m dj  je ar akuka k  nh ib  n kr  n ar amã arax jar  n kam tu ar amarkumr  x. Im   ar ajab  kam kļūt me kute mar ne kute ar aj  , ‘Jeju kum ar ab  ja pum  ’, anh  r kadjy dja ba â meo ane.

¹⁰Ije ar amã, ‘Dja me te ar ajo ajk   gora gar m   ij   angr   t  x ne ij  n djan ikanga kļūt’, anh  rk  t ne gar amijo aba. Nhym me te ar ajo ajk   gar mr  mri ij  n djan ikanga kļūt. Kam dja ba ar apyt  . Ije me kun  i ibik  nhkam dja ba ar  ym ar apyt  . Dja ba pyka kun  k  t ije me kabi kadjy meo ajk  . Dja ba ap  nh pyka dj  ari me kun   kabi, me kute imã kator kadjy me kabin meo ajk  . Nhym bep ar amexbit dja ba ar apyt  .

¹¹Ar  ym ib  x '  yr. Gora ar arek ikabenk  t ar amijo aba r  '  : ba kam ar amã o p  nh, ar amã ar ak  nh dj   ng  . Kw  r  k w  nh me'   ar ab   ikur   kļūt. Dja me'   ar anoo aknon ar ab   ikur   gar kam ak  nh dj   b  yr kļūt ne. Dja gar arek amijo aban ar  ym ikam amim ak  nh dj   by.

¹²Ê, ar me kur  m at  y ne aje ij  n adj  m, ar gajbit dja ba amim ar apumjuw, Ib  mb   Metîndjwînh nh  rkw  tikam ar apumjuw gar akul   r  '   r  '  , kute Metîndjwînh nh  rkw  tikam par pyr  k ne aku'  , Metîndjwînh kuka k  nh akul   r  '   r  '   akator kļūt. Ba dja ba ar aj   Ib  mb   Metîndjwînh nhidji no'ôk, ne kam ajte ar aj   kr   nhidji no'ôk, Ib  mb   Metîndjwînh nh   kr   mex nhidji dja ba ar aj   no'ôk ne. Kr   mexja, Djeruxar   nyja, Ib  mb   Metîndjwînh kur  m rw  ykja, k  jkwa kur  m rw  yk, ja t  m nhidji dja ba ar aj   no'ôk ne. Ne kam ajte ba aminhidji ny ar aj   no'ôk ne, ar at  y ne aje ij  n adj  mja'   aminhidji no'ôk ne.

¹³Gora ar ajamak mex jabej on ama. Metîndjwînh Karô ne ar kute amim imar ne apýnh kute ikôt aben pydijamã kabën. Gora prîne kabën ja ma”, ane. Nâm ã Jeju imã kabën ane. Ba ibê Djuão ne ba kuman ar amã arê.

Raodjikam ar kute ngô kàjbê kangro pyràk.

¹⁴Nhym kam Jeju ta ajte imã,

—Ê, ar kute krîraxbê Raodjikam amim imar ne kute ikôt aben pydijia kadŷ mrânh djwînhjamã dja ga pi'ôk no'ôk ne. Dja ga arkum ikabën jarê. Ba ibê Bënjadjwîr Jeju dja ga arkum ikabën jarê arkum, “Ê, ba ne ba ar amã ikabën. Ba, ibê ne Mrämri. Ba ije mrämri katât memã Metîndjwînh kabêno amirît djwînh ne ba mrämri ikabénkumrêx. Metîndjwînh kabênkôt ne ba ibê mìjja kunî nhipêx djwînh.

¹⁵Gar ar aba ba arŷm ar apumû. Djâm we ar amã ikurê nàr kon djâm we ar amã ijabê. Arkati. Nâ gâm ar amã ikurê kêt ne kam ajte amã ijabê kêt. Ar aje ngô kàjbê kangro pyràk, ajakry kêt ne kam ajte akangro kêt. Gop on ar ajakry nàr kon on akangro rax. Ba gop kôt kuma, ar apunu ma nàr kon ar amex ma. ¹⁶Nhym bep katî, ar kàjbê akangrokam ije ar amar mex kêt. Kam dja ba ar ajo aptô. Ar ajakry kêt ne ar akangro kêt ne aje ngô kangro kajgo pyràkkam.

¹⁷Nâ gâm we ar, ‘Arŷm ne inhô nêkrêx kumex. Nâ bâm prîne inhô mìjjao aptâ nhym kam kumex. Arŷm inhô mìjja kunî bikâr ne ibê 'ô'â kâtàm kêt.’

Kê, djâm ar aje amimar got. Nâ gâm ar prîne amijo ajkê. Ne akaprí mex ne. Ne abikênh mex ne. Ar ano rã ne anhô kubékâ kêtakam tu irâri ar abajakam. Djâm ar aje amimar kêt? ¹⁸Kam dja ba ar amã mìjja jarê ar amã, ‘Ê, on kên karŷr mextireja, ngônh nhipêx djâkam me kute 'â ngrâo pôx nhym mextire ja dja gar 'â ijwî ba ar amã kungâ gar abyn arŷm amimex, arŷm abikênh kêt. Ne kam ajte ar kubékâ jakalâ ijwî ba ar amã kungâ gar kam arŷm angjê. Angjêñ irâri ar aba kêtakam apijâm kêt. Ne kam ajte ar anokam pidjyâ ijwî ba ar amã kungâ gar arŷm o amino dji ne arŷm ano mex.’

¹⁹Me axwe nêje ne ba memã iben tŷx ne imã me kinhja ne ba memã uwêk mat ne. Kam dja gar on amim akaton wânh ajaxwemã anhiren akubyn iwyr amijo akêx.

²⁰Ê, gop ar ikabën ma. Ota ba arŷm ar awyr bôx ne kikre kabem dja. Ar ajô imã kikre'â ta. Ba wâm awyr wadjâ gu baro'â aben kuka kônh banhô kwî krêno nhý ga arŷm akî:nhkumrêx. Gop ar ajô aje ikabën mar jabej, on kikre'â ta.” Nâm ã Jeju me kunimã kabën ane. Me kute Jeju aminhômã ne ã kabën jarênh ane ne kam ajte memã kum,

²¹“Ê, me me kuram atyâx ne aje ijâno adjâmja, me gajbit dja ba me amã arê ga me ikrî djâkam inhikô'â nhý. Me ga dja gu me ar meo baban bakabêno me ano. Me me bamã àpênhmã dja gu me bakabêno me anor ar o baba. Ga ba ityâx ne ije Ibâm 'âno idjâm ne ije amijo imrânh râl'an ije aminhinomã amimênhja pumû. Ije kanga kêt ne ije aminhinomã amimênh ne kam Ibâm nhikô'â inhýr ne ije ikabêno me anorja pumû. Dja ga me ã ikudjwa atyâx ne ijâno adjâmo ane.

22 Gora me ajamak mex jabej on ama. Metîndjwînh Karô ne mete amim imar ne apÿnh kute ikôt aben pydijjamã kab n. Gora pr ne kab n ja ma”, ane. N m   Jeju im  kab n anen kam o ino re. Ba ib  Dju o ne ba kuman me am  ar .

Metîndjwînh kr  dj tikam nh .

4 ¹Nhym kam ijukri atem  m jja kato ba om . K jkwakam kikre’  yr ne dja ba om . Nhym kam ajte me’  im  kab n ne,  b  kute im  kab nja, kab n kute poti kak r t x pyr k, ta ajte im  kab n ne im ,

—Amr  t  ba am  m jja jakre, m jja kraxje kator k t dja ba anh r djw nhr m am  o amir t ga anoo anh t  om  nhym bep t mr m dja amir t ne, ane. N m   im  ane.

²  im  anh rm  ro’  Metîndjwînh Karô iw r ruw ne m  ijo t n ijo wabi. Nhym n jar k jkwakam b njadjw r kr  dj  rax dja nhym kam ar m me’  kam nh . ³Me’   rja ne adj nho tukn . Kute k n ngr ng m  k n kamr k kakr tyk, o me ikrakam r x ne o  okredj  kar r jadj nh t x ja pyr k. N m   me’   rja jadj nh kute k n ja jadj nhja pyr k ne nh . Nhym kam djw ngw nhtire ne kr  dj m  ip k ne waj t ne kam adjw nhdjw  adj nh. Kute atem  k n ngr ng r   d jw y jadj nh t x ja pyr k. N m   djw ngw nhtire adj nh   anen kr  dj  raxm  ip k ne.

⁴Nhym kr  dj  raxjam  me kr  dj  kryre ip k ne. Ap nh me kr  dj  kryre ku’  dj ri ’  akrekam kub  24. Nhym meb ng tte kam kr . Kub k  jaka jangij ne kam kam kr . Ne k n kar yo kr dj , b njadjw r kr dj  ne me kutu.

⁵Nhym kr  dj  raxja kur m adj nho amikurw  ne kam krako dja. Kab nm  adj nhm  krakm  o ak . Nhym kr  dj  rax kab m ne ng nhp ktio 7 ne p ko ku’ . Ng nhp ktija kub  Metîndjw n Kar  kute amijo 7ja. ⁶Nhym ajte kr  dj  rax kab m ne m jja kar r kute im ti pyr k ne n . Kute ixeo im ti pyr k ne n . Kar r kute kryt kar r pyr k ne n .

Nhym m jja t n am nhkrut ne am nhkrut ne kr  dj  raxm  ip k ne, nhym ip kri kr  dj  rax dja. Nhym m jja t nja kute kr  dj m  ip kja  kam no kumex, ib mkam non  ng akkam no. ⁷Nhym m jja t n kutewaja kute rop dj kr b  rij o pyr k, at ri ja kute mryti kra pyr k, at ri ja nokre kute meb ng kre^a nokre pyr k nhym kute kat ja kute  kkajkritti tor pyr k. ⁸Nhym ap nh m jja t n dj ri ara kumex. Ar   p nhk t ara kub  6’  kab n. Nhym arakam no kumex. Ara nhib mkam no. Ara nh rekam no.

Ne ar ngrer ba. Ngrer ba r   r  . Kute ngrero ino rer k tkumr x. A’urim  akam t m  kam ar ngrer ba r   r  . N m ar,

—Mex, mex, mex. Metîndjw n ne mexo umakumr x. N m

B njadjw r raxkumr x. T xo kub  kumcati. N m t n ne ar ba, amr b  adj kam  t n ne ar ba. Dja mr mri t n r   r  .

^a4.7 Ap nh me   pyka dj ri kun k t ne me kun  b ng kre. Kub k  jakam  me kakr tykm  me bab ng krem  ne me kun : b ng kre.

Näm ã ar ngrero ane, ã kute kum mex jarênhho ane. 9-10 Mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutja ã kute krí djà raxkam ūrjamã mexmẽ umamẽ raxmẽ amikinh jarênhho ane. Metindjwÿnh tĩn ne ar ba rã'ã rã'ajamã arê. Ar kute kum areñh kunikôt ne mebêngëtte kubê 24ja tu mýrbê rôrôk ne. Krí djà raxkam ūrja kabem, pijam djàje tu mýrbê rôrôk ne. Mrämri ne Metindjwÿnh tÿxkumrêx ne tĩn rã'ã: rã'ã. Kam ne kuka kônh mebêngëtte kubê 24ja pijam djàje tu mýrbê rôrôk ne. Ne kam tu kabem krädjê mexjamã ire. Tu kabem krädjê mexjamã ire nhym wãnh ikwâ. Nhym me kam kum mex jarê. Kum mex jarê ne kum,

11 —Me inhõ Bënjadjwyr, me Itin djwÿnh, gajbit ne ba me amã amextire jarêñ amã apymamẽ arax jarêñ amã atyñ xare.

Mÿj me'lomẽ ne gar aje aben pyràk? Kati, apydji.

Gajbit ne ga mÿjja kunî 'y.

Gajbit ne ga tu amim mÿjja kunî 'a karõ nhym arym tĩn ne apôx. Ga ne ga mÿjja nhipêx nhym apôx, ane.

Näm ã mebêngëtte kubê 24ja Metindjwÿnhmã mextire jarênhho ane.

Mrykî'atomi jabatanh nyre kute pi'ôk byr.

5 1Nhym kam krí djà raxkam ūrja ubôko pi'ôk no'ôk byn o nhÿ ba omû. Näm prîne pi'ôk no'ôko tuknî. Ökremë ibümmë prîne no'ôk. Ne kam kräkà'ã tom krîo tê. Abenmã mën'h'ã tom krîo tê. 'A tom'ã akre kubê 7. Me'õ kute 'apre bônh ne omûnh kêt kadji. 2Nhym kam kadji mränh djwÿnh tÿxkumrêx ne katon kàj bê memã kabèn ne memã kum,

—Mÿj me'lõ ne mexkumrêx ne kam kute pi'ôk no'ôkja'ã 'yrmã? Kute 'a oy djà rênhmã? ane. 3Näm ã anen kam te me'õ mex jabej me kabi. Kute pi'ôk no'ôk'ã oy djà rênh ne omûnhmã. Näm kàjkwakammë pykakammë pyka kadjwÿnhbê me jamê te kadji me kabi. Ne me'õmã kator kêtakumrêx. 4Kam ne ba arym muw. Me'õ mexkumrêx kute pi'ôk no'ôk'ã 'yr ne omûnh 'õ kêtakam ne ba arym imyôro dja.

5Nhym kam mebêngëtte 'õ imã,

—Amýr kêt. Ë, Djuda nhürkwâkam me'õ, Dawi tåmdjwÿ 'õ dja pi'ôk no'ôk'ã kuta. Tÿxkumrêx, umakumrêx. Kute rop djàkrêbê rijao pyràk. Täm, ajbit, ne tÿxkumrêx ne meo apan kam kute pi'ôk no'ôk'ã oy djàbê 7 rênh ne kute pi'ôk no'ôk'ã 'yr ne kute omûnhmã.

Näm ã imã ane ba kam kuma.

6Nhym kam Metindjwÿnh krí djàti nhipôkri Mrykî'atomi jabatanh nyja dja ba omû. Nhym kam kute me kute Mrykî'atomi jabatanh nyja bïn nhym ajte akubyn tĩn pyràk. Nhym mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutjamê mebêngëttemê Metindjwÿnh krí djàtikam Mrykî'atomi jabatanh ny djämmamã ipôk ne dja. Nhym Mrykî'atomi bârio 7 ne kam noo 7. Noo 7ja kubê Metindjwÿnh Karô kute amijo 7, täm ne pyka kunikôt ar mrâ. 7Nhym kam Mrykî'atomi jabatanh nyja tén kubê pi'ôk no'ôk by. Krí djàtikam ūrja ne ubôko kum kungã nhym kubê kuby.

8Nhym byrmë ro'ã mÿjja tĩn amãnhkrut ne amãnhkrutmë mebêngëtte kubê 24jamê kabem tu mýrbê rôrôk ne. Apÿnh õ pÿjâbare. Atemã pÿjâbare

djê kräptí. Ne apÿnh õ ngônh. Kẽn karÿro ngônh. Ngônh ja ne ipun dja. Kikre kudjÿ djà ne kam ipu ne. Mÿjbê ne kikre kudjÿ djà? Me kab n. Met ndjw nh nh o me ja kute kum kab n'  ne kikre kudjÿ dj  amijakre.

9-10 Be, meb ng tte nh o p j b rem  ngônh ipujam  ne me am n kam ngrer ba. Ngrer ny ne me ar nho ba, ne,

—Gajbit apydji ne ga amex ne aje pi' k no' k byrm . Ga dja ga pi' k no' k byn '  ta. Ar m ne me ab  ga kam ar m akamr o meo p nh ne me pa 'am n me ut n Met ndjw nh' r meo t . N  g m me kw  ra:x ne me ut .

Ap nh meb ng kre ba dj ri, ap nh amyng r ri me ba dj ri, ap nh me kab n dj ri, ap nh me   pyka dj ri kun k t ne ga me kw  pyt n Ab amm  me umjuw.

Nhym me kam kub  me kadjy Met ndjw nh mar djw nh ne me banh  Met ndjw nhm   p nh ba. Dja me Met ndjw nh dj '  pr ne pykab  me ja o ba, ane.

N m   meb ng tte ar ngrer ba ane.

11 Ba kam ajte om n kam me kanga ma, kadjy mr nh djw nh kanga ma. Me kr pt  kute pi' p pyr k. Kub  1.000.000 kr pt . Me'  akre kr pt : ne ba om n kuma. Dj m me kr re got. N m me kr  dj tim  m jja t nm  meb ng t tem  kum ip k ne. Ne k j b  kab no kumex, ne,

12 —Mr mri ne ga gajbit amex. M j me'  got kute apyr k?

Gajbit ne ga amexo me kun  jakre nhym me ab . Ab  mryk ' tomti jabat n ny pr b  ab .

Nhym kam Met ndjw nh ar m aj  b njadjw r rax m . Nhym kam ap nh me pyka dj ri kute   n kr x am  kumex ga aje ar o abam . Ga gajbit ano mex ne at x. G dja me amim ajar n ajo rax ne k jm  akam n aben m  araxo amir t, ane.

N m   kadjy mr nh djw nh kab n ane.

13 Nhym kam m jja kun  kab n ne. Nh n ne m jja '  kab n k t ne? Kati, k jkwakam m jjam  pykakam m jjam  pyka kadjw nhb  m jjam  ng  raxb  pyka k tkam m jjam  kun  ne ro'  kab n ne,

—Gora g  me aben m  kr  dj t kam  rj m  Mryk ' tomti jabat n nym  ar ar  ne aben m  ar raxo amir t ne k jm  ar kam . Ar ajbit ne ar t x.

Gora g  me aben m  ar ar . Arkum rax jar nh r    r    ne.

N m   m jja kun  kab n ane ba kuma.

14 Nhym kam m jja t n am nhkrut ne am nhkrutja k t kab n ne,
—Mr mri godja   ane.

Nhym meb ng tte k t tu m rb  r r k ne adjw nhdjw  kum rax jar .

Kute pi' k no' k'  o y dj  r nh.

6 1 Ba ib  Dju o ne ba arek om nho dja. Nhym kam Mryk ' tomti jabat n nyja pi' k no' k'  oy dj  ta ba om . Nhym kam m jja t n am nhkrut ne am nhkrut kumr exja im  kab n. Kab n kute na kr k pyr k ba kuma. Nhym im ,

—Amrē tē, ane.

²Ba 'yr tēn omū nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'ō 'ā nhŷ. Ō djudjê jamŷn o nhŷ. Nhym me kum bẽnadjwŷr krâdjê tu. Nhym kutun o nhŷ ne kam 'ā kawaru'ā tē. Kute me kunī 'ā amijo àptar ne me'yr prôt ne kute me par ne kute mekbê pyka pytârmã ne tē.

³Nhym kam Mrykî'ātomti abatânh nyja ajte pi'ôk no'ôk 'ā oy djà nhitepâ ja'ā kuta. Nhym kam mìjja tîn ja jatârija imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrē tē, ane.

⁴Ba 'yr tēn omū nhym kawaru 'ō ajte dja. Kawaru kamrêk. Nhym me'ō 'ā nhŷ. Pyka kunikôt me kute abenwŷr prôt ne aben par kadŷ. Kadŷ ne me'ôja kawaru'ā nhŷ. Nhym me arŷm kum kàxdjwa kajgo ngã, kàxdjwa kajgo jabatânh, rytire ne me kadŷ kum kungã.

⁵Nhym kam Mrykî'ātomti jabatânh nyja ajte pi'ôk no'ôk'ā oy djà nhitepâ ja'ā kuta. Nhym kam mìjja tînja jatârijadjwŷ imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrē tē, ane.

Ba 'yr tēn omū nhym kawaru tykja ajte dja. Nhym me'ôja 'ā nhŷ. Mìjja pyti'â akre djà mŷn o nhŷ. ⁶Nhym mìjja tîn amânhkrut ne amânhkrutja kurûm me'ô kabẽn ba kuma. Nâm,

—Ê, arŷm ne mekbê djwŷ kêt. Prâmkam ne me ar ba. Ota djwŷbê trigu'â akre pydji pânh raxi. Pânh me àpênh râ'â nhym akamât. Ne kam ajte djwŷ 'ôbê xebada'â akre amânhkrut ne ikjékêt adjwŷnhdjwŷ pânh rax. Pânh me àpênh râ'â nhym akamât. Djwŷ kêtakam, djwŷ kairekam. Nhym bep pidjôbê uba kangômë mìjja kute rôny kangô pyràk ja dja o bikênh kêt. Tâm dja kumex. O ne me ajne kêt. Kwârik wânh tâm mân o bikênh kêt, ane. Nâm â me'ô kabẽn ane.

⁷Nhym kam Mrykî'ātomti jabatânh nyja ajte pi'ôk no'ôk'â oy djà nhitepâ ja'â kuta. Nhym kam mìjja tîn amânhkrut ne amânhkrut kute o ino rerja imã kabẽn ba kuma. Nhym imã,

—Amrē tē, ane.

⁸Ba 'yr tēn omû nhym kawaru rârârja ajte dja. Nhym me'ôja 'ā nhŷ. Me'ô nhidjibê ne Tykre. Me tyk'â amijakre. Nhym mìjja kute katën têmja. Me tyk nhô pykamâ me mrânh kadŷ ja ta ne kute katën têmja. Ar kute pyka kunikôt me kwŷ rax ne me parma. Me kute abenwŷr prôt ne aben par nhym djwŷ kêtakam prâm kute me par nhym me kanêdjwŷ kute me par nhym pykakam mry djâkrêdjwŷ kute me par kadŷ. Kadŷ ne ar tê. Kam dja me kwŷ rax ne ty.

⁹Nhym kam Mrykî'ātomti jabatânh nyja ajte pi'ôk no'ôk'â oy djà nhitepâ ja'â kuta. Nhym kam kikre kudjy djà bôr djà krakri me karõ kumex. Mŷj me karõ? Bir, me kute memâ Metîndjwŷnh kabẽn jarênh ba nhym kam me kute me par, me tâm karõ ne kumex. Nâm me tîn prâm kêt mex ne tu mekmâ Metîndjwŷnh kabẽn jarê nhym kam me me kupa. Me tâm karõ ne kumex ba omû. ¹⁰Nhym me kâj bê kabẽn ne kum,

—Bênjadjwŷr Pymati, gajbit amexo apyma ne katât aje mekmâ kabẽn jarênh djwŷnh, mâ dja mytyrwŷ kute ga me ijo angryk ne pykakam me

jao ajkē, me kute me ipar pānh meo ajkē? ane. Näm ã kikre kudjy djà bôr djà krakri me karõ ã kum kabẽn ane. ¹¹Nhym kam me'õ mekmã kubékà jaka ngã ne memã kum,

—Ê, me arek atyk djà kêtô akrí ngrire. Atyk djà kêt ngrire gê me me anhöbikwa paro tẽn inomã kumẽ. Me akôt me Metïndjwÿnhmã àpênh, me akamy paro tẽn inomã kumẽ, ane. Näm ã me'õ me karõmã ane.

¹²Nhym kam Mrykí'âtomti jabatành nyja ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djà nhitepã ja'ã kuta ba omû. Nhym kam pyka kuní amingrêk ne. Amingrêk tÿ:x ne.

Nhym kam mytjadjwÿ kakrãtyk ne wajêt. Näm kute kubékà pytí, kakrãtyk pyràk. Nhym mytyrwÿadjwÿ no tĩn, no kamrêk tÿx ne. Kute kamrô pyràk.

¹³Nhym kanhêtire jadjwÿ kàjkwa kurûm rôrôk ne. Pykakam rôrôk ne. Kute kôk djàbêr tÿx kute pidjô ngrângrã ka'urja pyràk. Näm ã kanhêtire rôrôk ane. ¹⁴Nhym kam kàjkwa ajmã nẽn nhí'äm tẽn akuno. Näm tu amijarõx ne kute me kute kupip jarõx pyràk, nhym kam krãnh kuní amû ajkamën krí.

Nhym apêxtidjwÿ kuní amû ajkamën ikwã. Näm krãnh amû krí djàmã kre rûnh ne krí. Nhym apêxtidjwÿ ikwã djàmã kre rûnh ne ikwã.

¹⁵Nhym kam apýnh me ba djàri kam bénadjwÿr rûnhmẽ me kute meo ba djwÿnhmẽ me krâkamngônh nhõ bénadjwÿrmẽ me õ nêkrêx kumexjamẽ me àprârmẽ me kuní, me kute me pa 'amýnh nhym memã àpênh kajgo ar bajamẽ me kute memã o pãnh kadjy àpênhjamẽ me kuní ne me amijo apdju. Me tĩn prâme amijo apdju. Näm me kénkrekam amijo apdjun krãnhkam k n krakri amijo apdju. ¹⁶Ne kam krãnhremã kabẽn ne k nmã kabẽn ne kum,

—On me inhiby arôrôk ne me ijo apdju, me ipro. Krí djàtikam  rjabê me ijo apdju ba me nokre pumûnh k t. Mrykí'âtomti jabatành nyjam  ar ngrykb  me ijo apdju. ¹⁷Ar y m ne ar ngryk nhõ akati me iw r b x. Mr mri ne ar ngrykkumr x. M j me'õ ne arkum  amm ? ane. Näm ã me kabẽn ane.

Ar kute meb  144.000 kuka'  idji janh r.

7 ¹Nhym kam ijukri kadjy mr nh djw nh am nhkrut ne am nhkrut ne ku'  ba omû. Näm ar apýnh ku'  dj kam ku' . Nhym ja k jkwa krax 'anh dja nhym ja k jkwa nh t 'anh dja nhym ar ja akt  k jkwa nhir 'anh dja ba omû. M j kadjy ne ar ku' ? Apýnh ar ku'  dj ri kute k kb   pt rm . Pykakam  b r k t ne ng  raxb  pyka k tkam  b r k t ne b kam  b r k t kadjy. Kadjy ne ar ku' .

²Nhym kam kadjy mr nh djw nh '  t  ba omû. K jkwa krax kur m ne kato ba omû. Näm ikrakam r xo pi' k no' k dj  byn o t . O kute Met ndjw nh nh   p nh'  idji janh r kadjy, Met ndjw nh t nja nh   p nh'  idji janh r kadjy. N m kubyn o t n kam k j b  arkum kab n. Met ndjw nh kadjy mr nh djw nh am nhkrut ne am nhkrutjam  kab n. Ar ja kute Met ndjw nh kab nk t pykam  ng  raxb  pyka k to bik nhm . Ar kum  ne k j b  kab n ne arkum,

³—Adjým, bar Metíndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhômã, bar me banhô Metíndjwýnh nhõ àpênh'ã idji janhô gar kam pykamẽ ngô raxmẽ bào ajkë. Me kuka'ã dja bar me idji janhô, Metíndjwýnh nhõ àpênh tamirít gar aje meo abikënh kêt kadŷ. Gar kam arým pykao ajkë, ane. Näm ã kadŷ mrânh djwýnh arkum ane.

⁴Nhym ar me kwý kräptí kuka'ã idji janhô ba omû. Me kräptí kubê 144.000 ne ar kuka'ã idji janhô. Näm mekbê idjaer apýnh idji djàri me kwý'ã idji janhô ba omû.

⁵⁻⁸Mekbê Djudakam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Rubënkat me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Gadjikam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Axerkam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Naptarkam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Manaxekam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Ximiäokam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Rewikam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Ixakakam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Djeburökam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Jôdjekam me kwý kubê 12.000.
Ne mekbê Bënjamïnkam me kwý kubê 12.000.
Be, näm me abenâ rôrôkkam 'ã akre kubê 144.000.

Me kräptí: kubékà jaka jangij.

⁹⁻¹⁰Nhym kam ijukri, be, me kräptí: ne me kumex ba me omû. Axwe me kräptí. Näm me te kute me'ã akremâ. Djâm me krâre got. Näm me kute pi'ô pyràk ne kumex. Mýj xê ne kumex? Bir, apýnh mebêngôkre ba djàri, apýnh amyngràri me ba djàri, apýnh me õ pyka djàri, apýnh me kabën djàri kunikôt ne me kwý Metíndjwýnho aminhôn krí djàti kabem abenâ rôrôk ne kumex ne Mrykî'âtomti jabatanh ny kabem kumex. Näm me kubékà jaka jangij ne o kumex ne bô byn o kumex ne kam kâj bê kabën ne,

—Be, mrämri ne me banhô Metíndjwýnh, ajbit kubê me bapytâr djwýnh. Täm, krí djâtikam kríja, täm.

Ne Mrykî'âtomti jabatanh nyja, täm. Ar kubê ne me bapytâr djwýnh. Ar täm ne ar ja, ane.

Näm ã me kräptí kabën ane. ¹¹Nhym kadŷ mrânh djwýnh kunî krí djàtimâ ipôk ne kumex. Krí djàtimê mebêngêttemê mýjja tîn amânhkrut ne amânhkrutjamê ne kadŷ mrânh djwýnh arkum ipôk ne tu mýrbê rôrôk ne kumex. Ne kam Metíndjwýnhmã rax jarê ne kum,

¹²—Mrämri. Kôt ne me ane. Gajbit ne ga mekmã amexo amiptâ ba me abenmã amex jarênh iba ne abenmã araxo amirít ne ano mex jarêñ kam amã amikînh jarêñ abenmã araxmẽ apyma jarêñ abenmã abénjadwjyr rax jarêñ abenmã mýjja 'õ abé bipdjur kêtumrêx jarê. Gora gê me kunî amã ja jarênh râ'ã râ'ã. Mrämri. Godja ã ane.

Näm ã kadŷ mrânh djwŷnh ane, pijâm djâje tu mÿrbê rôrôk ne ã kabën ane. ¹³Nhym kam arkubêngêt'õ imã,

—Mÿj xê ne kute kubékà jaka jangjênh ne o kumexja? Mÿj xê nã? Mÿj kurûm ne me mõ? ane.

¹⁴Ba kam kum,

—Gêt kon, kubêngêt. Gajbit aje mar, ane.

Nhym kam imã,

—Me ja ne me prîne meo ajkë. Näm me prîne me jao ajkë, meo bikënh rax ne. Nhym me ja katon kam nînh mõn bôx. Arÿm ne me õ kubékà põ nhym kam aka ne. Mýjo ne me kupõ nhym aka? Bir, Mrykî'âtomti jabatanh ny kamrôo ne me kupõ nhym aka, ane.

Metîndjwŷnh kute memã axweo bingrành'ã ne kubékà põnh nhym aka jakre.

¹⁵—Kam ne me Metîndjwŷnh krî djâtì kabem kumex ne kam kum apê. Akatikam kum apê ne akamâtikam kum apê. Metîndjwŷnh nhürkwâtikam ne me kum apê nhym bep krî djâtikam ūrja dja umao me utân ar meo ba. Ar me utâr mex ne meo ba.

¹⁶ Kam dja me kum prâm kêtakumrêx ne kum kôr kêtakumrêx, nhym arngradjwŷ dja me bîn kêtakumrêx, nàr kon atemâ mÿjja kangro 'õdjwŷ me bîn kêtakumrêx. Mÿkam?

¹⁷ Bir, Mrykî'âtomti jabatanh ny krî djâtì nhipôkri ūrja, tâm dja ar me utân meo ba. Kute mrâmri ne mrykî'âtomtio ba djwŷnh kute õ mryo ba ja pyràk.

Ne ngô kute meo tîn kator djâ'yr dja meo mõ.

Nhym Metîndjwŷnh ta dja me kunî no kangô ku'õn memã no kangô apêx nhym kam me mîr kêtakumrêx, ane.

Näm ã arkubêngêtte 'õ imã kabën mex jarênh ane.

Kute o y djâ kute o ino rer'ã 'yr.

8 ¹Nhym kam Mrykî'âtomti jabatanh ny ajte pi'ôk no'ôk'ã oy djâ kute o ino rer'ã kuta nhym kam kâjkwakam mÿjja kunî anhikrê ne, nhym myt kwŷr ngrire. ²Nhym kam kadŷ mrânh djwŷnh kubê 7, Metîndjwŷnh kabem ku'ê djwŷnh, ar ja ne ar ku'ê ba ar omû. Nhym kam Metîndjwŷnh arkum poti ngã. Poti kubê 7 ne apŷnh arkum kungã nhym ar amŷ.

³⁻⁴Nhym kam kadŷ mrânh djwŷnh 'õ kên karŷro ngônh ngrire byn o têñ o dja, kikre kudjŷ djâ bôr djâ'yr ne o têñ o dja. Nhym kam me'õ kikre kudjŷ djâ kwŷ rax ne kum kungã. Kute me kabënêm kikre kudjŷ djào bikârmâ ne kum kungã. Metîndjwŷnh nhô me mexja kunî kute kum amijarênhmê kikre kudjŷ djâ bikâr ne xêt ne Metîndjwŷnh'yr bôx kadŷ. Krî djâtì kabem ne kikre kudjŷ djâ bôr djâ dja. Kên karŷro ne adjênh ne dja. Kam ne kadŷ mrânh djwŷnh kikre kudjŷ djâmâ adjâ nhym xêr nhym kam kudjymê me kabën ro'ã Metîndjwŷnh'yr bôx. Kûmmê õ me ja kabënêm Metîndjwŷnh'yr wabin 'yr bôx.

⁵Nhym kam kadŷ mrânh djwŷnh kikre kudjŷ djâ kadŷ ngônh byn kam kam kuwy më. Kikre kudjŷ djâ bôr djâkam kuwy byn kam kikre kudjŷ

djà kadŷ ngônhkam kumẽn kam pykakam kumẽ, o pyka kôpênat ne. O pyka kôpênat nhym kam arȳm na krar ne rârak ne adjênh nhym pykadjwŷ amingrêk ne, tertet ne.

(Mÿjja apôx 8.6)

Potibê 7'ã ujarênh.

⁶Nhym kam kadŷ mrânh djwŷnh
kubê 7ja kute apýnh ô poti kubê 7 kakôrmã.

⁷Nhym kam kadŷ mrânh djwŷnh kutewa poti kakô. Nhym kam namê'ymẽ kuwy rôrôk ne. Kamrômë akân rôrôk ne. Tu týmkumrêx ne. Nhym kam pyka kwŷ ra:x ne prîne xêr. Pykamê bà nokà 'yr 'anh ne xêt o ino re. Nhym bep bô kunî ne prîne xêr. Nhýnh ne böre 'ô xêt kêt.

⁸Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwŷnhja ô poti kakô nhym kam atâri mÿjja kute krânhre jabatânh pyràk ne pôr ne mõn nox ne, ngô kôpênat ne. ⁹Ngô raxbê pyka kêtksam nox nhym kam ngô kwŷ ra:x ne kamrô, ngô nhikjêbit ne kamrô nhym ngôkam mÿjja ar baja arȳm kwŷ rax ne ty, ngô ipôkri 'yr ne tyk o ino re. Nhym kà rûnhjadjwŷ amijo ajkén wangij, kà kute katê 'yr ne ngjêxo ino re. Nhym kam mebêngôkre^b ar kàkam bajadjwŷ arȳm kôt ty.

¹⁰Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwŷnhja poti kakô. Poti kakô nhym kam kanhêtidjwŷ tým, kanhêtireti: ne tým. Pôkti: ne tým. Näm kute me kute bô 'ô ngrâmã angjênh nhym pôk rûnh ja pyràk. Kàjkwa kurûm ne mõn tým. Ngô binhirênh kwŷkam rôrôk ne inore kwŷkamdjwŷ rôrôk ne. Ngô nhino kunikam ne tým. Nhym ngô kwŷ rax ne mex râ'ã. ¹¹Kanhêtire nhidjibê ne ÿ. Nhym kam idjikôt ngô nhikjê ne ýkumrêx ne. Nhym kam me kwŷ krâptin ty. Ngô djy ne me o ikõn arȳm tyko kumex.

¹²Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwŷnhja ô poti kakô nhym kam mytdjwŷ kwŷ rax ne ajmã nẽn kam akamât kô tyk ne, no nhikjêkambit ne akamât kô tyk ne. Ne kam kàjbê pyka kurwŷ. Kurwŷ ngrire nhym mytyrwymê kanhêtiredjwŷ kôt â ane. Akatikam myt kàjbê irâ nhym kam akamât kô tyk ne. Nhym akamâtksamdjwŷ mytyrwymê kanhêtire kàjbê irâ nhym kam akamât kô ty:k ne.

¹³Ba kam omûnho dja nhym kam àkkajkritti kÿjrûm ton mõ. Kàjkwa tâ mõ ba omû. Nhym kàj bê memâ kabën, ne,

—Watíre, watíre, watíre. Pykakam me ar baja watíre. Arȳm ne kadŷ mrânh djwŷnh kute katê amânhkrut ne ikjêkêt kute poti kakôr 'yr, ane.

9 ¹Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwŷnh ô poti kakô nhym kam kàjkwa kurûm kanhêtire tým. Pykamâ t n tým nhym me kum kam o kajkep djâ

^b8.9 Apýnh me ô pyka djari kunikôt ne me kunî bêngôkre. Kubékâ jakam  me kakr tykm  me babêngôkrem  ne me kunî: bêngôkre.

ngā. Mÿjkam o kajkep djà nā? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djà. Kre krā'yr kêt, kre o ino rer kêt, kre ry typydjikam o kajkep djà ne me kum kungā.

²Nhym kam kam o kajkep ne 'ã kuta nhym kurûm kuwy kûm katon mō. Kre ryti kurûm ne kuwy kûm kato. Kute kikatire kûm pyràk nhym kam kûmja kàjkwamë mytmë prîne o akno nhym akamât kô tyk ne.

³Nhym kam kûmja kurûm krytkanhê bixadjwûro kumex. Pykamâ ne bixadjwûro kumex. Ne kam àkrê. Àkrê:kumrêx ne. Kute me kamjûrmâ ne bixadjwûro kumex. Kute mrâmri ne pykabê makre kute me kamjûr nhym tokryja pyràk. ⁴Nhym kadju mrânh djwûnh krytkanhêmâ kum,

—Kwârik wânh pykakam böreo abikênh kêt, mÿjja nhingrôto abikênh kêt, pîo abikênh kêt. Me ajbit dja ga meo ajkê. Me kuka'â idji kêtja, Metîndjwûnh kute me kuka'â idji kêtja, me tâmbit dja ga meo ajkê, ane.

⁵Nâ, mrâmri ne krytkanhêja kute me kamjûr ne kute me kamjêro ba kajgomâ. Kute me par kêtê. Nâm me kamjuw nhym me tokry pymaje àmra ba'â mytyrwâ amânhkrut ne amânhkrut ne ikjêkêt. Nhym tokry: ne. Kute makre kute me kamjûr nhym tokryja pyràk. ⁶Nhym kam arûm me te tyk prâme, krytkanhê kute me kamjûr ar o bakam te tyk prâme, te amitykkam ama ne, ne tyk kêtumrêx ne.

⁷Mâ ne krytkanhê kute? Djâm axwe uma? Nâ, axwe uma. Nâm kute mrâmri ne me kute kawaru'â aben par kadju kute ngônhô kubêkâ kawarumâ angjênh nhym kam uma ja pyràk. Nhym krytkanhê mÿjja kute me bênjadjwûr krâdjê pyràkja tu. Kêñ karûro krâdjê ne kutu. Nâm krytkanhê no kre kute mebêngôkre nokre pyràk. ⁸Nhym kîdjwû kute me nire kî pyràk nhym wa kute rop djâkrêbê rijao djwa pyràk. ⁹Nhym ôkôt kâ kute tepkâ pyràk, ngônhô ne ôngakkâ. Ne ara rârâk tûx ne. Kute mrâmri ne me kute abeno bakam kawarumë kàmränhtûx rârâkja pyràk.

¹⁰Nhym tey kute makre tey pyràk. O kute me kamjûr ar o ba. Dja kute me kamjûr ar o ba'â mytyrwâ amânhkrut ne amânhkrut ne ikjêkêt, nhym tokry: ne.

¹¹Krytkanhê nhô bênjadjwûrbê ne kadju mrânh djwûnh, kre ry typydjikam kadju mrânh djwûnh. Idjibê ne O bikênh djwûnh, mekbê idjaer ne me ta kabênkam kum Abadô jarê, nhym mekbê kregu kabênkam kum Apôri jarê. Nhym bep me babêngôkre kabênkam ne O bikênh djwûnh.

¹²Be, watîre kutewa ne arûm apêx. Åkkajkrittire kute memâ "Watîre" jarênhja kutewa arûm apêx. Nhym bep watîre amânhkrut ne me'îr bôx kêt râ'â.

¹³Nhym kam atâri kadju mrânh djwûnhja ô poti kakô nhym kam me'ô kabêñ ba kuma. Kikre kudjy djà bôr djà kurûm ne kabêñ. Kêñ karûro kikre kudjy djà bôr djà Metîndjwûnh kabem âmja, kurûm, anhâ kurûm ne kabêñ kato ba kuma. ¹⁴Nhym kum, kadju mrânh djwûnh kute poti kakôrmâ kum,

—On arkum anhire, kadju mrânh djwûnho amânhkrut ne o amânhkrut djuwprewâ on arkum 'âpre bô gê ar wâm tê. Ngô raxbê Jupraxikam me kute ar uwpre nhym ar ikwâwâ, on arkum 'âpre bô gê ar wâm tê, ane.

¹⁵Nhym kam arkum 'âpre bô nhym kam ar mâ mō. Ar kute me imexmâ ne ar mō. Ar kute me kwû rax ne me imexmâ. Ar kute me imexo têm ne me

kuto katē 'yr me paro krâ'yrmā. Kadŷ ne me ar uwpre nhym ar ikwā. Ar ō akati ar'yr bôx nhym ar kute me imexmā katon mō. Arŷm ne ar ō amexmē ar ō mytyrwymē ar ō akatimē ar ō myt arŷm ar'yr bôx. ¹⁶Nhym ar ō krâkamngônh kumex. Krâkamngônh kawaru'â krîja ne kume:x kute pi'ô pyràk. Näm 'â akre kubê 200.000.000. Me'ô ne 'â akren imā arê ba kuma.

¹⁷Be, Metîndjwînh ne imâr ar ō krâkamngônh jakre ba omû. Ba kawarumê krâkamngônh pumû. Kawaru kumex nhym 'â krâkamngônh kumex. Täm ne ba omû. Nhym krâkamngônh aminhôkôt néje ngônhö inôkâ jangij ne o kumex. Ngônhö inôkâ kamrékmê ngrângrâ kakrätykmê ngrângrâ kute mân tu pyràk. Nhym krâkamngônh nhõ kawaru ja ne krâ rûnhâ kabën. Krâ kute rop djâkrêbê rijão krâ pyràk. Ne ajkwa kurûm kuwymê kûmmê kên ngrângrâ pôkmê apôxo kumex. ¹⁸Apôxo kumex ne kam me kupa. Be, kuwymê kûmmê kên ngrângrâ pôko ne me kwŷ rax ne me kubî. Me kuto katē 'yr ne me tyko ino re. ¹⁹Kawaruja ne àkrêkumrêx. Ajkwakôt ne àkrê, amymê kôt. Aktâ àkrê djâkôt ne me kupa. Amy kute kangâ pyràk. Amy kubê kangâ krâdjwŷ o me kamjâ.

²⁰Nhym me'â kâtàmja, mÿjja kute me imex kurâm me tînja, djâ näm me ja amim katon wânh axwemâ iren Metîndjwînh'yr amijo akêx got. Arkati, me ja ne me kute amim mÿjja punu nhipêxjamâ irer prâm kêtakumrêx. Näm me mâr ar me karô punumê mÿjja metîndjwînh karô nhipêxmê arkum amijarênh ba, arkum rax jarênh ba. Be, näm me kên karýro, kryt jakao, ngônh ngrângrâo, kêno, pîo metîndjwînh karô nhipêx ar o ba nhym rît kêt ne umar kêt ne mrânh kêt ne. Ja ne me kum amijarênh ar o ba, kum rax jarênh ar o ba. Me kute kum irer prâm kêtakumrêx.

²¹Ne kam ajte me kute me parmê me udjymê me prô prâmmê me mjêñ prâmmê me àkînhîmê, ja ne me kute kum irer prâm kêtakumrêx. Me kute kum irer ne Metîndjwînh'yr amijo akêxmâ kute mar kêtakumrêx. Me axwebit ne me kum kînh. Näm te Metîndjwînh kute mekmâ uwêk màtmâ.

Kadŷ mrânh djwînh kute pi'ôk byr ne äm.

10 ¹Nhym kam kadŷ mrânh djwînh 'ô, tÿxkumrêx ne ruw. Kàjkwa kurûm ne tên ruw ba omû. Näm kakrâo prîne amikunon kam djwîngwînhire tu. Nokre kute myt pyràk, ne te kute kuwy pôko krîkam kàjmâ pôk ku'lén pôk jabjê ja pyràk.

²Ne kam pi'ôk no'ôk ngrire byn o dja. Pi'ôk no'ôk arŷm koxen kubyn o dja. Ne kam te djubôk ngô raxbê pyka kêt'â djan te djuge atyâxâ dja.

³Näm te ajkij ne djan kam kàj bê kabën. Kàj bê kabën kute rop djâkrêbê rijão kâr tÿxja pyràk. Kabën nhym kutâ na krikrit ne. Näm amipânh kum kabën. Krikrit 'â akre kubê 7.

⁴Na krikrit 'â akre kubê 7 ne kabën, ba kam bit ije 'â pi'ôk no'ôkmâ nhym kàjkwa kurûm me'ô imâ kabën ba kuma. Näm imâ,

—Kwârîk wânh. Tu udju. Na krikritkam kabën'â akre kubê 7 dja ga tu udju. Kwârîk wânh 'â pi'ôk no'ôk kêt, ane. Ba arŷm kuma.

៥Nhym kam kadŷ mrânh djwÿnh ije omûnh tûmja, ngô raxm  pykam  kam te bikj r ne  mja, t m ne k jm  k jkwam  ub kja b n  -7mekm  kab n pydjin ar n mem  kum,

—Mr mri godja m jja amikr  k tkumr x. Godja kadŷ mrânh djwÿnh kute kat    poti kak  nhym teb  m jja kato. Met ndjw nh kute amr b   p nhm , kab n jar nh djw nhm  ar nhja dja on teb  kato, kute amit  k t . Poti kak rm  ro dja m jja bipdjur ar y  kato. Amr b  Met ndjw nh kute mekb  m jjao bipdjurja ne on kute mem  o katorm , ane. N m   kadŷ mrânh djw nh mekm  ane.

Met ndjw nh ne kab nkumr x. K t dja m jjao kato. Kam ne kadŷ mrânh djw nh ub ko k jm  Met ndjw nh jakren '  mekm  ujar nho ku n mekm  kum,

—Met ndjw nh ne t n o ino rer k tkumr x. T n, t n r '  r ' . Ta ne k jkwa nhip x ne k jkwakam m jja ar baja nhip x ne. Ne pykajadjw  nhip x ne pykakam m jja ar bajadjw  nhip x ne. Ne ng  raxb  pyka k tjadjw  nhip x ne ng kam m jja ar bajadjw  nhip x ne. T m dja amit  k t ne on mem  o kato, ane.

៥Nhym kam k jkwa kur m kute im  kab n jar nh tûmja ajte im  kab n ne im ,

—Ajr , on ' r t n kute pi' k koxen o  mw  by. Kadŷ mrânh djw nh ng  rax nhip kri te nhikj  dj m ne at x  te nhikj  dj mw  ne kubyn o dja. ' r t n kub  aby, ane.

៥Ba kam ' r t n '  ku'u  ne kum,

—Im  pi' k no' k ngrire ng , ane.

Nhym kam im ,

—M , amim abyn kr . Gora kun  kr . Atik kadjw nhb  dja   nhym bep ajajkwakam godja  nhkumr x.  nh kute menh dj n pyr k. M , ane.

៥Ba kam ikra kur m kub  kaba. Pi' k no' k ngrire ne ba kubyn kukr . Nhym kam ijajkwakambit  nhkumr x,  nh kute menh dj n pyr k.

Nhym am  itik krem  t m ne ar y   : ne.   Nhym kam im ,

—Be, dja ga ajte anh r djw nhr m mem  Met ndjw nh kab n jar . Kute ap nh me   pyka dj ri, ap nh me ba dj ri, ap nh me kab n dj ri, ap nh me b njadjw r dj ri kr pt k t kute meo bik nhm  mekm  ar , ane. N m   kadŷ mrânh djw nh im  ane.

Met ndjw nh nh   p nh am nhkrut ar ujar n ba.

11  Nhym kam me im  k  ng , ije  rkw ti'  akre kadŷ ne me im  kung . Kute me  b r dj  pyr k. N m me im  kung  nhym kam Met ndjw nh im ,

—Apa, on ' r t n inh rkw ti'  akre, ane. Dja ga inh rkw '  akren kam kikre kudj  dj  b r dj '  akren kam me kute im  rax jar nh bajadjw  '  akre.

 Nhym bep inh rkw ti kre k nhbit dja w nh '  akre k t ne. M kam? Bir, ar y  ne me me bajtemm  kanga. Nhym kam me kute mekb  idjaer nh  kr  mexb  Djeruxar o bik nhm ,   kr  mexo mexkumr xb  Djeruxar  kute o bik nhm . Kikre kun k t dja me bajtem mr n pr ne kikreo ajk n kikre

ngràn kam kôt inhürkwâti kre kênhjao ajké. Dja me kute o bikénh'â na tým amânhkrut ne ikjékêt ne kam ajte 'â amex. Kam dja ba inhõ àpênh jano.

³⁻⁴Ba ne ba inhõ pyka djwînh ne kam inhõ àpênh amânhkrut kute píbê oriwêre amânhkrut ikabem ku'êja pyràk, ne kam ajte kute ngônhpôkti amânhkrut ikabem ku'êja pyràk, ar tâm dja ba ar ano, ar kute memâ ikabéno amirítmâ. Dja ar kubékà kaprîre jadjàn kam ikabén'â ujarênh ar ba. 'Â ujarênh ar ba'â akati kräptü, kubê 1.260. 'Â na tým amânhkrut ne ikjékêt ne kam ajte 'â amex. Godja â ar ikabén'â ujarênh ane, ane. Näm â Metîndjwînh imâ ane.

⁵Godja me'ô kute aro bikénhmâ nhym kuwy pôk ar ajkwa krekrekôt katon me'õnh bî, prîne ar kurê djwînhja 'ô ga. Be, godja me'ô aro kurê djwînh prâm nhym ar arým â o bikénho ane, prîne kuga. ⁶Nhym ar ta kabenkôt Metîndjwînh kâjkwa'â ijê nhym na rwýk kêtakumrêx. Ar Metîndjwînh kabén'â ujarênh bari godja na rwýk kêtakumrêx ne. Nhym kam ajte ar ta kabenkôt nhym ajte ngô kamrô. Nhym ar kabenkôt apýnh mýjja kute meo bikénh djàri apôx ne pykao ajké. Apýnh kute pykao bikénhmâ mýjja apôx tê, aben nhitepâ mýjja apôx tê.

⁷Nhym kam ar Metîndjwînh kabéno amirít tê:n kam o amirít pa. O amirít pa nhym kam mrydjwaryre dja amim ar kurêtuw. Mrydjwaryre kre ry typyldji kurûm katorja dja ar'yr prôt ne týxo ar akrenh mex ne kam ar kubî.

⁸Nhym kam ar tyn nô. Kikre nhipôkri dja ar tyn nô. Krîrax jabatànhkam kikre nhipôkri nô. Mýj krîrax jabatành? Bir, kam ne me ar ô Bênjadjwîr pîte'ykam kunkô tâm. Kumâ ne me idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Näm me axwekumrêx ne Xôtômakam me ja jaxwel'â amijakren kam ajte Edjitukam me ja jamakkre kêt'â amijakre nhym kam me krîrax jamâ idjibê Xôtômamê Edjitu jarê. Kam ne ar kute Metîndjwînh kabéno amirít djwînh tyn nô.

⁹Kam dja me kunî omü. Apýnh me ô pyka djàri, apýnh mebêngôkre ba djàri, apýnh amyngràri me ba djàri, apýnh me kabén djàri kunîkôt dja me ar omûnho kumex. Ar tykja pumûnho kumex'â akati amânhkrut ne ikjékêt ne 'â mêdjij. Nhym me abenmâ,

—Kwärîk wanh ar adjar kêt. Axuk wanh ar nôre, ane. ¹⁰Nhym kam pykakam me ar baja kînhkumrêx. Ar tyk ne nôrkam ar omûn kînhkumrêx ne kam toro kumex ne kam abenmâ nékrêx ngâ. Mýkam ne me ar tykkam kînhkumrêx? Bir, ar kute Metîndjwînh kabén jarênh djwînh ja ne ar pykakam me ar baja prîne ar meo bikénho ba. Kam ne me ar tykkam kînhkumrêx.

¹¹Nhym ar tyk ne nôr'â akati amânhkrut ne ikjékêt ne 'â mêdjij nhym kam Metîndjwînh ar akô, ar tîn kadŷ ne ar akô nhym Metîndjwînh djàkôr arkum wadjà nhym arým ar ajte tîn ne ekrux ne kàjmâ dja. Nhym kam me ar omûn kam kum ar uma: ne. Kum ar uma týxkumrêx ne.

¹²Nhym kam kâjkwa kurûm me'ô kabén. Kàj bê kabén ne arkum,

—Apa, on ar amrê tê, ane.

Näm â arkum ane nhym ar kuma. Kuman kam tu kàjmâ tê. Mâ têñ wabi. Kakräkam ne ar tê. Nhym ar kurê djwînh arek ar omûnho kumex.

¹³ Ar omûnho kumex katikôt nhym pyka tertet ne. Tu tertet tÿx nhym kam kikre kwÿ ajkaten rôrôk ne me kwÿ rax ne me imex ne. Me kwÿ rax'â akre kubê 7.000 ne me imex ne. Nhym me tyk kêtja, pyka tertet kute me par kêtja, me tâm ne me tîn prâmkam Metîndjwÿnhmâ rax jarêñ kum tÿx jarë. Metîndjwÿnh nhô kàjkwa djwÿnhmâ ne me kum rax jarë.

¹⁴ Be, watïre nhteipä watïre 'õ ne ja. Ota watïre kute katë râ'â. Arÿm me'yr bôx 'ýr.

Kadjy mrânh djwÿnh kute katë kute õ poti kakôr.

¹⁵ Nhym kam kadjjy mrânh djwÿnh kute katë õ poti kakô nhym kam kàjkwakam me kabën. Kàj bê kabën ne. Jejumê Bâm'lâ ne me abenmâ kum, —Bâmbê me banhô Bênjadjwyr ne krabê Kritu kute me bawyr anor, ar tâm ne ar arÿm pyka kuniôkot ar meo ba. Dja ar meo ba râ'â râ'â: ne, ane. Näm ã kàjkwakam me kabën ane.

¹⁶ Nhym kam mebêngêt kubê 24 tu mÿrbê rôrôk ne. Metîndjwÿnh kabem bênjadjwyr krî djàkam krîja me tâm ne me tu mÿrbê rôrôk ne Metîndjwÿnhmâ rax jarêñ kum,

¹⁷ —Bênjadjwyr, Metîndjwÿnh, atÿxo abê kumkati. Ga amrêbê: adjâkamâ atîn ne ar aban mâ atîn râ'â.

Amâ ne ba me amikînh jarë. Arÿm ne ga apymao amijo amirît mex ne aje ar meo abamo kraxmâ.

¹⁸ Apÿnh me ba djari ne me ngryk ar ba, ga gadjwÿ arÿm angryk kato. Arÿm me tyk ne pykakam ikwâja nhô akati me'yr bôx. Arÿm aje me tyk ne pykakam ikwâjao akator ne kam aje memâ pânh jarênhmâ. Nhym anhô àpênhdjwÿ arÿm õ akati me'yr bôx. Anhô àpênhmê akabën jarêñ djwÿnhmê anhô me mextire jamê me kum apymaja kuniômê me kâtammê me rûnhmê. Arÿm me ja nhô akatidjwÿ me'yr bôx, ga aje memâ o pânh nhym me kînhmâ.

Nhym bep me axwe kute pykao bikênh djwÿnhdjwÿ arÿm õ akati me'yr bôx. Ga aje me jao abikênhmâ, ane.

¹⁹ Nhym kam kàjkwakam Metîndjwÿnh nhûrkwâti amijâ kuta. Amijâ kuta nhym kam pîo rara kên karÿro krâkâ dýja, kam ne Metîndjwÿnh kabêñ'â kên no'ôk nô, pîo rara tâm ne amirît ne. Metîndjwÿnh nhûrkwâtikam ne amirît ne. Nhym kam na adjênh ne rârâk ne krak nhym pykadjwÿ tertet ne. Nhym namê'y rôrô:ko kumex.

Me'õ niremê atemâ mry kaâk'â ujarênh.

12 ¹Nhym kam mÿjja pumûnh kêt 'õ kàjkwakam kato. Mÿjja rax 'õ ne kato. Me'õ ni ne myt jadjan o dja. Ne mytyrwÿ'â djan o dja. Ne kanhêtireo krâ djên kutu. Kanhêtire kubê 12 ne o krâ djên kutun o dja.

²Arÿm tujarô tÿx. Arÿm kra rwÿk 'ýr ne kam kra àn tokry nhym amra.

³Nhym kam ajte mìjja pumünh kêt 'ödjhwìy kàjkwakam ajte kato. Ë, atemä mry kaàk kamrêk ne kato. Ti:re ane. Krã kubê 7 ne kam kam bâri kubê 10. Ne krã kunïkam me bénjadjhwyr krã djé tu. ⁴Ne amyo kanhêtire kute katé 'yr ja kanhêñ bjéro mõ. Kàjkwakam kanhêtire bjéro mõn pykakam kumë. Ne kam ni kabem kra kadjy dja. Mìjy kadjy? Bir, nija kra rwìyk ne kam amako dja. Ni kra rwìyk nhym on kute krënmä ne kam amako dja. Te kam ama.

⁵Nhym kam kra my ruw. Kute ar meo ban kabëno kute me anormä ne ruw. Apýnh me ba djàri kuní dja ar meo ban kabëno me anon ar me axwemä bén tÿx ba. Djäm kute akrànsmä ar me axweo bamä? Kati, dja kàxo àbér djào ar meo ba. Täm. Täm ne arÿm ruw nhym arÿm Metïndjhwînh amim kumë. Tu amim mìnhkumrêx ne amiwyòr o tê. Krí djàti'yr o tê.

⁶Nhym bep näja ne katon prôt ne kapôt kukritmä kato. Nhym Metïndjhwînh arÿm kapôt kulkritkam kutêp kum kikre. Kute o djuw mexmä ne arÿm kum kikre. Ne kam kam o djuw mex aro ba. Kute o djuw mex'ã akati kubê 1.260. Amex amänhkruñ ne ikjêkêt nhym ajte lã na tÿm nhym kam arek aro djuw mexo ba.

⁷Nhym kam kàjkwakam me abenwìyr prôt. Mìgeumë kadjy mrânh djwìnhmë mry kaàkmë kadjy mrânh djwìnhmë ar abenwìyr prôt.

⁸Nhym bep kati, Mìgeu ne ar tÿxkumrêx nhym te mry kaàkja kute ar parmañ. Nhym bep Mìgeu ne ar tÿxo mry kaàkja jakre ne kàjbê me kumë. Nhym kam kàjkwakam me ajte mrânh kêtumrêx. ⁹Be, mry kaàk jabatànhija ne me arÿm bõm kumë. Täm, kangã tûmja kute me kàmex jarêñ djwình, idjibê Xatanaj, kute me kuní noo biknor djwình, täm. Täm ne me bõm kumë, pykamä kumë, kadjy mrânh djwìnhmë ro'ã ne me bõm ar kumë.

¹⁰Nhym kam kàjkwakam me'õ kabëñ ba kuma. Kàj bê kabëñ ne,
—Ota arÿm me banhõ Metïndjhwînh me utà. Arÿm ne umao me utàr
mex ne. Djäm me banhõ Metïndjhwînh rerek got. Dja príne umao
me utàr ar meo ba. Nhym Kritudjhì Metïndjhwînh kute amikôt
arja dja kabënkôt ar meo ba.

Ga arÿm me kute bõm mënghja pumü. Kute me bakamy kàmex jarêñ djwìnhja ne me arÿm bõm kumë. Näm mä me banhõ Metïndjhwînh jamakmä mel'ã kabëñ ne te me banhõ Metïndjhwînhbê me bakamy kurê. Näm te kubê me bakamy kurê rã'ã nhym akamât ne akati nhym ajte kubê kurê rã'ã nhym akamât ne akati nhym ajte täm rã'ã ne.

¹¹Nhym me bakamy tu kum ãm tÿx ne 'êxnhîmä katon bõm kumë. Mìjy kanàrràm ne me bakamy kum ãm tÿx ne? Jeju ne mrykî'âtomti jabatành ny'ã amijakren ty ne kamrôo meo pãnh. Kanàrràm ne me tu kum ãm tÿx ne.

Xatanaj ne kute Jeju nhõ me ja par nhym me kute umaje Jeju kangamä.

Näm te me kupa. Nhym me Metïndjhwînh kanàrràm tu ate krân Jeju'ã ngrà rã'án kàj bê memä Jeju'ã ajarë. Me tîn prâm kêtumrêx. Näm me ã anen kam príne amim Xatanaj pymä ngrà ne kàjkwa kurûm bõm kumë.

12 Ë, kàjkwa, on akînhkumrêx. Gê mebêngôkre^c akam ar bajadjwŷ akôt kînhkumrêx.

Nhym bep pykabê me ar bajam  ngô raxkam me ar bajam  ne ar m me kapr  'yr. Wat re. M kam?

Bir, Xatanaj, kute me k mex jar n djw nh, ar m w m me aw r ruw. Ar m ngry:k ne w m me aw r ruw. Ar m ne tyk nh o akatio r m ne jan ar m amima. Ar m amiman kam ngry:k ne, ane.

N m me   k jkwa kur m kab n ane.

13 Nhym me ar m b m kum  nhym ar m mry ka kja pykakam b x.

B x ne kam ni'l r pr t ne. Kur m kra my rw kja'yr pr t ne. 14 Nhym kam  kkajkritt  jara ne niya pakam ap x. Xatanaj nhidji am nhkrut ne ikj k t. Idjib  kang  ne idji ' djw b  mry kaàkja. Nhym  kkajkritt  jara niya pakam ap x, kang b  tor ne kap t kulkritkam t m ne b x nhym Met ndjw nh kute o djuw mexm . Kute o djuw mex '  amex am nhkrut ne ikj k t ne kam ajte '  na pydji. Kad y ne pakam ara ap .

15 Nhym mry ka kb  kang ja kute niya b nm  a ro t n aby'  ngô kap . Ng  rax ne ajkwa krekre kur m ajkap . Kute '  ng  t m nhym ng  kute m  o m r ne b nm . 16 Nhym bep kati, pyka ne nio  bikwan ng m  ajkij nhym kam ng  wadj nngr . Mry ka k jajkwa krekre kur m ng ja wadj nngr . 17-18 Nhym kam mry ka k nijakam ngry:k ne kam  m ajbir t n dja. Kute ni kra parm  ne dja. M j ni kra n ? Bir, me kute Met ndjw nh kab n mar ne k t amijo baja, ne kute mekb  amipdjur k t ne Jejukam pij m k t ne tu kute mem  ar nhja, me t m ne mry ka k kute me'yr pr t ne me parm  ajbir t n dja, ng  rax m rr  dja, mekam amako dja.

Ng  rax kur m mry'  kator.

13 ¹Nhym kam ng  rax kur m mry '  kato ba om . N m b r i kub  10 ne kr  kub  7. Ne ap nh b r i dj ri b njadjw r kr dj  tu. Nhym kam kr  kun '  idji arij ne idjio Met ndjw nh dj n ne. ²Nhym mryja kute rop krori pyr k nhym parja kute mryb  uxu par pyr k, parkop jab t . Nhym bep ajkwa krekreja ne kute rop dj kr b  rij o jajkwa krekre pyr k. Nhym kam mry ka k mryjam  kum,

—Ikab nk t dja ga meo aban ipymao apyman inh r dj kam mem  nh y, ane. N m   kum ane. ³Nhym mry kr  '  ne tyn n n kam ajte me a rb  t n ne. Kute mr mri ne me kute me par punukam me akubyn t nja pyr k.

Nhym kam me kun , pyka kun k t ari ar aben pum n kam mry kab nk t ar ban m  k t ajkam . ⁴Mry ka k kute mrym  kum,

—Ga dja ga ipymao apyman inh r dj kam nh y idj '  meo aba, anh rja ne me mry ka km  arkum amijar nho ba. N m me mrym  amijar n kum rax jar n kam abenm  kum,

^c 12.12 Ap nh me   pyka dj ri kun k t ne me kun  b ng kre.

—Mìj me'õ ne mrymã ar kute raxo aben pyràk ne ar abenwùr prôt nhym kutã kum ãmmã? Arkati, ane. Näm ã me abenmã ane.

⁵Nhym kam mryja kabẽn punubit jarênh ar o ba. Mry kaàk djô'ã ne mryja kabẽn punu ar ba. Näm amijo rax ne ar Metïndjwỳnh japrÿ o ba. Näm ar meo ba, mry kaàk djô'ã meo ba'ã amex amânhkrut ne ikjékêt ne naja kuto katê. Ne kam mytyrwÿ 'ã akrebê 42. ⁶Näm ar meo ban Metïndjwỳnh japrÿ o ba. Näm prîne Metïndjwỳnh djûn ne idji japrÿ ne kam ürkwâbê kàjkwa djûn ne me kàjkwakam ar bajadjwÿ djûn ne. Djâm mry kabẽn mex got.

⁷Nhym kam mry kaàk mrymã kabẽn nhym kam kabenkôt Metïndjwỳnh nhõ me ja'yr prôt ne. 'Yr prôt ne me kwÿ pan kàjbê me kumê. Ne kam kabenkôt, umakôt ar me kunio ba ne kabeno me ano. Apÿnh mebêngôkre ba djari, apÿnh amyngràri me ba djari, apÿnh me õ pyka djari, apÿnh me kabẽn djari kunikôt ne ar meo ba. Mry ne amijo aptân Metïndjwỳnh nhõ me jao ajkêñ kam me kunio ba. ⁸Nhym kam pykabê me ja kuni dja me mrymã amijarênh ba ne kum rax jarë.

Nhym bep me kwÿ, Jeju nhõ pi'ôk no'ôkkam me idji ariija, me ajbit dja me kum mry kinh kêt ne kum rax jarênh kêt ne. Jejubê Mrykî'atomti jabatanh nyja ne õ pi'ôk no'ôk. Kute pyka nhipêx kêtri ne Metïndjwỳnh arym amim me kute Jeju bîn'ã karõ, me kute Jejuo mrykî'atomtin kute bînmã amim 'ã karõ ne arym anhýr djwýnhram kuma. Be, Jeju kubê Mrykî'atomti jabatanh ny ja ne õ pi'ôk no'ôk, me tîn râl'ã râl'ã pi'ôk no'ôk. Nhym me tîn râl'ã râl'ã kadjy pi'ôk no'ôkkam me idji ariija me tãm dja me mrymã rax jarênh kêt. Nhym bep me idji'ã no'ôk kêtja, me kuni dja me kum mry kinh ne kum rax jarênh kum amijarênh o ba.

⁹Gora me ajamak mex jabej on ama.

¹⁰Ê, dja me me kwyo rôrôk ne meo mrän mekbê ijê.

Ne kam tu me kwÿ pa, kàxdjwa kajgoo tu me kupa.

Nhýnh me ja dja me meo rôrôk ne mekbê ijê ne kàxdjwa kajgoo me kwÿ pa?

Bir, Metïndjwỳnh kute amim me'ã karõja, me tãm dja me mekbê ijê ne me kwÿ pa.

Kam dja Metïndjwỳnh nhõ me ja kute tu amim Jeju markumrêx ne mä 'ãngrà týx ne 'ano ãm ne kute kanga kêtma.

Mry 'ödjhwy pyka kurüm kator.

¹¹Nhym kam mry 'õ kato, mry kute katê pyka kurüm kato, ba omü. Näm bàri amânhkrut kute mrykî'atomti jabatanh ny bàri pyràk. Ne kabẽn kute mry kaàk kabẽn pyràk. ¹²Ne kam mry kaàk jatãri mryja djô'ã umakôt ar meo ba. Ne kam me kunimã, pykabê me ja kunimã kum,

—On me mry kaàk jatãri mryjamã amijarênh o aba ne kum rax jarë. Mry krâ 'õ tyk ne nôr ne kam ajte akubyn tînja on kum akabẽn ne kum rax jarë, ane. Ajrã, ane. Näm ã mry kute katê mry kaàk jatãri mry ja'ã mekmã karõo ane.

¹³Ne kam mìjja pumünh kêt kwÿ nhipê:x ne. Kwÿ rax ne ipêx ne. Näm me ipôkri kuwyo ruw, kàjkwa kurüm pykamã kuwyo ruw. ¹⁴Be, mìjja pumünh

kêto ne me noo akno. Näm pykabê me kunî noo akno. Mry kaàk jatâri mryja kabënkôt ne mÿjja pumûnh kêt kwÿ nhipêx ne, târi ãmkambit ne mÿjja pumûnh kêt kwÿ nhipêx ne. Ne kam mekmâ kum, pyka kunikôt mekmâ kum,

—On me mry kaàk jatâri mry ja karô nhipêx. Mry me kute te kàxdjwa kajgoo krâ jayr nhym mä tîn karô dja ga me ipêx, ane. Ajrâ, ane. Näm ã mry kute katê mekmâ ane.

¹⁵Nhym kam me ipêx ne. Nhym mry kute katêja mry karô jakô, mry kaàk jatâri mryja karô jakô nhym arÿm tîn ne arÿm akôn kabën ne. Näm kabën ne memâ me kwÿ'â apnên mekmâ kum,

—Tâmja kute imâ amijarênh kêt ne kute imâ rax jarênh prâm kêt. On dja ga me abî, ane. Näm ã mry kaàk jatâri mryja karô mekmâ ane nhym me kabënkôt arÿm me kwÿ pa.

¹⁶Nhym kam mry kute katêja ne me kunî'â idji janhô. Näm me ikra'â idji janhôn me kuka'â idji janhô, mry kaàk jatâri mryja nhõ me ja kute amirít kadŷ. Nhym me kwÿ te kubê amikati, kute me'â idji janhôr pymaje te kubê amikati nhym tu me'â idji janhô. Nhýnh me ja'â ne idji janhô? Bir, me kunî, me kâtammé me bênjadjwÿrmé me ô nêkrêx krâptimé me ô nêkrêx kêtémé me memâ àpênh kajgo ar bajamé me kute memâ o pânk kadŷ àpênhjamé. Me ja kunî'â ne idji janhô. Nhýnh ne me ô kukamé ikra'â idji kêt ne. Me kunî.

¹⁷Dja me'ô'â idji jêt prâm kêt nhym me arÿm kum mÿjja nhôr kêtkumrêx, nhym ta kute mÿjja byr kêtkumrêx, te kute amim mÿjja byrmâ. Me'â idjikôtbit ne me kute amim mÿjja byr. Mÿj idji nã? Bir, mry kaàk jatâri mryja ne me kwÿ'â idjin kwÿ'â numeru janhô.

¹⁸Be, me no mexbit godja me kuma. Ë, gora me ano mex jabej on mry'â numeru pumû. Numeru ja kute me idji pyràk. Näm 666. Be, mrylâ numeru ne ja.

Bâygogomê uba kadŷ kàx byr.

14 ¹Nâ bâm arek omûnho dja nhym kam Mrykî'âtomti jabatanh nyja dja, ba omû. Krânhrebê Xijäokam ne dja. Nhym kam kôt me krâptî ku'lê. Me krâptî kubê 144.000, me tâm ne me kumex. Nhym Mrykî'âtomti jabatanh ny nhidjija me kuka'â arij ne Bâm nhidjijadwjy me kuka'â arij. Me tâm ne me Mrykî'âtomti jabatanh ny kôt kumex.

²Ba kam kâjkwakam me ngrer ma. Kute ngô rârakti pyràk, kute na krak pyràk. Nà, näm me ngrer mexkumrêx. Näm me kute píjâbârekam me ngrer pyràk ba maro dja.

³Nhym me krâptija ngrer ny jarê. Näm krî djâtikam ÿrjamé mÿjja tîn amânhkrut ne amânhkrutjamé mebêngéttemé, me tâm ne me kabem ku'ên nGRE. Ngrer ny ne me arê. Mÿj me ngrer nã? Me ajbit ngrer. Atemâ. Me'ô kute arênh kêt. Amû me'ô kute mar ne arênh kadŷ kêt. Me ajbit ngrer, me krâptî kubê 144.000, Metîndjwÿnh kute me utâr ne meo mörja, pyka kurûm meo mörja, me ajbit ngrer, me ajbit ne me kute mar ne arênh.

⁴Näm me mexo amiptàn kabôt katin ar ba. Näm me kute axwe 'ō mar kêtksam mexkumrêx kute mrämri ne me kute krô'ā meo prô kêtksam mex ja pyràk. Näm me ã axwemã irero ane. Näm me mä Mrykî'âtomti jabatành ny kôt ajkamën mä kôt mō. Mrykî'âtomti jabatành nyja abenbê meo ajkij ne meo mō. Kamrô ne me utân meo mõn Metindjwînhmä me kungä. Me ja ne me kutewa nhym Bämmä meo mõn kum me kanga. Dja ï ajte me kwÿ rax ne kum me kungä. Bämmë ar ro'ā kute meo aminhõn kute ar meo bamä. ⁵Nhym me 'êxnhî kêtksamrêx. Näm me axwe kêtksam mestire ne ar ba. Ajmä kute kêt.

⁶Nhym kam kadŷy mränh djwînh 'ō kâ:jmä ton tē. Kâjkwa tâ: tē. Mŷj kadŷy ne ton tē? Bir, kute me kunimä kabën mex jarénhmä. Kute me kunî pykabê ar bajamä arénhmä, apÿnh mebêngôkre ba djâri, apÿnh amyngràri me ba djâri, apÿnh me kabën djâri, apÿnh me ô pyka djâri kuniköt ne kute mekmä arénhmä. Kabën mexja ne mex râ'â râ'â. Mekmä tûmrâm mex ne kam o ino rer kêtksamrêx. ⁷Nhym kam kadŷy mränh djwînhja ne kâj bê kabën ne memä kum,

—On me amä Metindjwînh pyman kum rax jarë, kute katât memä axweo pânh ne kute meo bikénhkam. Arÿm ne ô akati bôx. Arÿm kute memä axwe pânh jarénhmä. Dja memä axweo pânh. Djäm uma ngri got. On me kum rax jarë, kute kâjkwamë pykamë ngô raxbê pyka kête inoremë kute ipêx djwînhmä rax jarë, ane.

⁸Nhym kam kadŷy mränh djwînh 'ôdjjwÿ kutewa kôt tén memä kum,

—Metindjwînh dja kriraxbê Babirônijkam me jao ajkë. Arÿm kute meo mõr djâ kaprârmä. Arÿm 'yr. Kriraxbê Babirônij, krî jabatành tâm ne Metindjwînh arÿm kute o bikénhmä. Kute pyka më meo bimrâkmä. Kam ne me axwekumrêx. Me axwebit ne me ar kam ba. Ne kam pyka kuniköt me axwemä me prêk ne. Nhym kam me ô'â pyka kuniköt axwe. Ne kam kute me'ô kuprÿ, kurëti'ô kute amiwyr me 'wyr nhym me kute 'â aben japanh ne kam kôt axwe, kôt kurëti ar ba pyràk. Näm ã kriraxbê Babirônij ã pyka kuniköt memä ane. Kute mrämri ne me kute kadjwati kangô^d kôm ne bibanh ne axwebit kute mar ja pyràk. Kam ne Metindjwînh mekam ngryk ne kute prîne meo bikénhmä.

9-10 Nhym kam kadŷy mränh djwînh 'ôdjjwÿ kadŷy mränh djwînh ar kutewaköt tén kâj bê memä arën memä kum,

—Ê, me ikra'â mry nhidjija ne me kuka'â mry nhidjija kute mry Metindjwînh ne mry karô Metindjwînh ne arkum amijarênh o ban kum rax jarénh o baja me tâm gêdjä Metindjwînh mekam ngryk ne prîne meo ajkë. Djäm ngryk rerek got kâjbê meo ajkë. Dja prîne meo bikénh mex ne. Arÿm ne ngry:k ne. Myj me'ô gêdjä kubê amijo apdju? Be djäm me kunio ajkë.

Be, dja Metindjwînh me ja, me kum mrymë mry karô kinhja kuwykam me kurë. Kuwymë kên ngrângrä pôkkam me kurë nhym me kam àmnhirêho

^d 14.8 Mìjja me kute o kôm ne kôt bibanh kunija, kadjwati kangômë uba kangômë, mìjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jarë.

kumex. Mrykî'atomi jabatành nymê kadju mrânh djwînh ar nokrekam dja me àmnhirênho kumex.¹¹ Nhym kuwy kûmja mä wabi, kute o ino rer kêtakumrêx. Kuwy kute me kamjérja kûm râ'ä râ'ä. Nhym me arek àmnhirênho kumex râ'ä: râ'ä. Djâm me tyk dja kêtma? Arkati. Djâm akamâtakam nàr kon akatikam dja me tyk dja kêt? Arkati. Dja me arek àmnhirênho kumex. Be, dja ä Metîndjwînh meo bikênhho ane. Me kute mrymë mry karomë o Metîndjwînh ne arkum amijarênh o ba ne kute arkum rax jarênh ar o ba ne 'ä idjija, me ja dja Metîndjwînh prîne ä meo bikênhho ane. Näm ä kadju mrânh djwînh kabën ane.

¹²Kam godja Metîndjwînh nhô me ja, me kute Metîndjwînh kabenkôt ar amijo baja, me kute tu amim Jeju markumrêxja, me ja dja me mä 'ä ngrâ týx ne 'ano djan kanga kêtakumrêx.

¹³Nhym kam kâjkwa kurûm me'lô imä kabën ba kuma. Näm imä,

—On 'ä pi'lôk no'ôk. Ë, me kute Béñjadjwîr 'ano äm nhym mete me par ja dja me kînhkumrêx. Béñjadjwîr kadju me tykja dja me arym kâjkwakam Jeju'yr bôx ne kam kînhkumrêx. Metîndjwînh kute memä kînh jadjär kadju ne arym me ö akati me'yr bôx. Dja Metîndjwînh mä memä kînh jadjär rax ne, ane.

Nhym kam Metîndjwînh Karô imä,

—Nà, mrämri. Mrämri ne arym me àpênh raxkam katyk. Me àbirkam dja me arym kâjkwakam tyk dja kêt ne. Näm me Jeju'ä ngrâ týx ne mä kum apê. Nhym Metîndjwînh me omûn arym kute pânh memä kînh jadjär raxmä, ane. Näm ä Metîndjwînh Karô imä ane.

¹⁴Ja ne arym apêx ba kam ajte mÿjja 'ö pumü. Nhym kakrä jaka ajte kato. Kato nhym kam kam me'lô nhý. Kute me'lô my pyràk ne bénjadjwîr krâdjê tun o nhý. Kên karýro krâdjê ne kutu. Ne kam kàx nhibôti ne kubyn o nhý. Wa mexkumrêx.

¹⁵Nhym kam kadju mrânh djwînh 'ö Metîndjwînh nhûrkwâti kurûm kato. Katon kum kâj bê kabën, kakräkam ýrjamä kabën ne kum,

—On aparmä anhô kâxwâ o abên o bàygogo jakàn o atom. Arym ne ö akati 'yr bôx. Arym ne ngrâ tê. Arym ne pykabê me ja nhô akati me'yr bôx. Kute bàygogo ngrâ nhym me kute o atom nhô akati pyràk, ane.

¹⁶Nhym kam kabenkôt pykamä kâxo abên o akâro têñ kam o atom. Näm ä kakräkam ýrja me'lä bàygogo jakre ane.

¹⁷Nhym kam kadju mrânh djwînh 'ödjwîr Metîndjwînh nhûrkwâti kurûm kato. Kâjkwakam Metîndjwînh nhûrkwâti kurûm kato. Ne adjwînhdjwîr 'ö kâx nhibôti. Wa mexkumrêx.

¹⁸Nhym kam ajte kadju mrânh djwînh 'ödjwîr, ö kuwy djwînh kikre kudjy dja bôr djâ kurûm kato. Katon kum kâj bê kum kabën. Kadju mrânh djwînh kute kâxdjwa mex byr ne o ämjamä kabën ne kum,

—On aparmä anhô kâxo abên pidjôbê uba djô jakàn o atom. Arym ne tuk ne kumex. Nà, l'ïk pytïja pumü. Arym ne pykabê me ja nhô akati me'yr bôx. Kute pidjô tuk nhym me kute o atom nhô akati pyràk. Näm ä kum ane. Näm me axwel'ä pidjô tuk nhym me kute o atom nhô akati jakre. Metîndjwînh arym me axwekam ngryk ne prîne kute meo bikênhmä. 'Ä ne pidjô tuk jakre.

19-20 Nhym kam kabënkôt tu pykamā kàxo abê o pidjô krô jakàro tēn kam ôjao atom ne kam pidjô kangôo pôx djàkam kumex ne. Metïndjwÿnh nhô djwymê pidjô kangôo pôx djà raxi. Kam ne kumex ne, kute kangôo pôxmâ. Metïndjwÿnh mekam ngryk ne prîne kute meo bikënh'â ne djwÿ pynênh djàkam me kute pidjô kumex nhym prîne kute anênh jakre. Atykmâ ne pidjô kangôo pôx djà dja.

Nhym me kam kumex ne, nhym kam prîne anê nhym kam me kamrô prô:t ne. Pidjô kangôo pôx djà kurûm me kamrô prôto nô. Djâm me kamrô ngri got. Axwe me kamrô rax ne prô:to nôn kam tàm ne. Kute ngô pyràk ne kam ã ubym ane. Kawaru jajkwa krekrekam kàxiràx 'anh ne ubym itep ne. Me kamrô tàm môr ry'â akre kubê 300 kirometu. Nhýnh me ja kamrô nã? Bir, me kum Metïndjwÿnh kînh kêtja, me axweja. Dja ã Metïndjwÿnh me axweo bikënho ane, me imexo ane.

Me kute apýnh meo bikënh djàri amÿnh ne o ku'ê.

15 ¹Nhym kam mÿjja pumûnh kêt 'ödjwÿ kàjkwakam kato ba omû. Näm ã tire ane ne ã uma ane. Kadŷ mrânh djwÿnh kubê 7 ne apýnh mÿjjao kute meo bikënh djàri amÿn o ku'ê. Apýnh mÿjjao kute meo bikënh djàri ja godja Metïndjwÿnh aben nhitepâ meo bikënho tēn kam 'oo ino re. Ne arÿm ngryko ino re.

²Ba arek omûnho dja nhym mÿjja kute imôti pyràk, kute ixeo imôti pyràk kato ba omû. Ixemê kuwymê akà. Nhym mÿrri me ku'ê. Mÿj me nã? Bir, me kum mrymê mry karô kînh kêt ne kute arkum mex jarênh kêtakumrêx nhym te mry kute meo aminhôn me'â idji janhôrmâ, te me'â idjimê numeru janhôrmâ. Me ja ne me ixeo imôti mÿrri kumex. Metïndjwÿnh nhô pijâbare ne me amÿn o kumex. Me kam Metïndjwÿnhmâ ngrer kadŷ. ³Môjdjê kubê Metïndjwÿnh nhô àpênhjamê Mrykî'âtomti jabatàn hnymê ar ngrer ne me arê.

—Bénjadjwÿr, Metïndjwÿnh, atÿxo abê kumkati.

Mrâmri ne ga araxo mÿjja kunî nhipêx nhym akôt rax ne uma ne.

Ga ne ga abê pyka kunikôt me kunî nhô Bénjadjwÿr rax ne ar meo aba mextire ne ar meo aba.

Näm gâm memâ akabën pÿnh ne arê ne katât memâ akabën jadjuw.

⁴Nà, Bénjadjwÿr, nhýnh ne me'ô kum apyma kêt got.

Nhýnh ne me'ô amâ amextire jarênh kêt got. Me kunî dja me kum apyma abenmâ arax jarê.

Gajbit ne ga amexo apyma.

Nhym kam pyka kunikôt me kunî dja me awÿr ban bôx ne amâ rax jarênh kumex.

Näm gâm prîne memâ o pãnh, katât memâ o pãnh.

Nhym me kunî arÿm omûn kam amâ rax jarê, ane.

Näm ã me ngrer ane. ⁵Nhym kam ijukri Metïndjwÿnh nhûrkwâti amijâ kutan dja. Kàjkwakam Metïndjwÿnh nhûrkwâti amijâ kutan dja ba omû. Nhym

kadjwÿnhbê Metîndjwÿnh nhõ kumoka'ê mextire jadwjy amijä kutan dja. ⁶Nhym kam Metîndjwÿnh nhûrkwâti kurûm kadŷ mrânh djwÿnh kubê 7ja apôx. Näm apÿnh mÿjjao kute meo bikênh djâri kubê 7ja me kadŷ amÿn o ku'ê. Kubékâ jaka, kubékâ jadŷêne angij ne o ku'ê. Ne kën karÿro amirunh pren 'ã ku'ê.

⁷Nhym kam mÿjja tîn amânhkrut ne amânhkrut 'õ ne arkum ngônh ngä. Kadŷ mrânh djwÿnh kubê 7jamâ apÿnh kungä. Kën karÿro ngônh kubê 7 ne arkum kungä. Ngônhho ipu ne arkum kungä. Mÿj ne kam ipu? Bir, Metîndjwÿnh ngryk ne kam ipu. Metîndjwÿnh ta tîn ne ar ba râ'â râ'â ne kute o ino rer kêt, tâm ngryk ne ngônhkam ipu. Tâm ne arkum kungä.

⁸Nhym kam Metîndjwÿnh kûm príne ūrkwâti kre jaê. Mÿj kûm nã? Bir, Metîndjwÿnh raxmê mexmê tÿxmê uma kam kûm. Tâm ne príne ūrkwâti kre jaê. Nhym me te Metîndjwÿnh nhûrkwâtima ngjênhmä. Nhym arÿm Metîndjwÿnh kûm mebê aptâ. Nhym kadŷ mrânh djwÿnh kubê 7 ne apÿnh mÿjjao kute meo bikênh djâri kubê 7ja me'â kapino ku'ê, aben nhitepâ me'â kapino ku'ê. Nhym me'â kapin pa nhym me arÿm Metîndjwÿnh nhûrkwâtima wangij.

Me kute ngônhbê 7kam Metîndjwÿnh ngryk me'â kapin.

16 ¹Nhym kam Metîndjwÿnh nhûrkwâti kurûm me'ô kabën. Kàj bê kabën ne kadŷ mrânh djwÿnh kubê 7mâ kum,

—On o têñ pykakam kapî. Ngônhbê 7kam Metîndjwÿnh ngryk ipuwâ on kapî, ane.

²Nhym kam kadŷ mrânh djwÿnh kutewa o têñ pykakam kapî. Nhym kam kuwê me'â apôx. Kuwê punure. Tokry:. Nhÿnh me ja'â ne apôx? Bir, mry kute me'â idji janhôr nhym me kute mry karômâ rax jarênhja, me tâm ne kuwê me'â apôx.

³Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwÿnhja Metîndjwÿnh ngryk 'ôdjwÿ kapî. Ngô raxbê pyka kêtakam ne kapî nhym arÿm ngô ta tu kamrô, kute me'ô tyk kamrô pyràk. Nhym kam ngôkam mÿjja ar baja kuni ty. Tu tykkumrêx.

⁴Nhym kam atâri kadŷ mrânh djwÿnhja Metîndjwÿnh ngryk 'ôdjwÿ kapî. Ngô bixabjêrmê inorekam ne kapî. Nhym arÿm ngô ta tu kamrô.

⁵Nhym kam kadŷ mrânh djwÿnh kute ngô pumûnh djwÿnh kabën, ba kuma. Näm Metîndjwÿnhmä kum,

—Be, mrâmri. Ga ne ga amexo apyma ne amrêbê: adjâkamâ atîn ne ar aban mâ atîn râ'â, mrâmri.

Nâ gâm katât memâ o pânhe ne, ane.

⁶Näm me anhõ me mexja nhimex ne, ne akabën jarênh djwÿnhadjwÿ nhimex ne, ne me ja kamrô kapî: no kumex.

Ga arÿm meo angryk ne kam pânhe ngô kamrô memâ angä, me kute o kômmâ.

Mrâmri ne pânhe mexkumrêx, ane.

Näm â ngô pumûnh djwÿnh Metîndjwÿnhmä ane.

⁷Nhym kam kikre kudjy djâ bôr djâdjwÿ kabën ne, ne kum,

—Nâ, mrâmri, Bênjadjwyr, Metîndjwÿnh atÿxo abê kumkati.

Ga ne ga akabēn pydjin arēn arȳm prīne katàt memā o pānh ne, ane. Näm ã kikre kudjy djà bôr djà kabēn ane.

⁸Nhym kam atāri kadju mrānh djwŷnhja Metîndjwŷnh ngryk 'ödjwŷ kapî. Myt'ã ne kapî nhym kam myt pôr ne prîne me kuga. ⁹Arngrø týxkumrêx ne prîne me kuga. Te me kuga nhym me mā Metîndjwŷnh japry. Metîndjwŷnh kute apŷnh mŷjja kute meo bikênhmâ me'yr anorja tâm ne me apry. Mâ apry. Me kute amim kator kêt ne wânh axwemâ irer kêtakumrêx. Kute kum mex jarênh kêtakumrêx.

¹⁰Nhym kam atāri kadju mrānh djwŷnh ja Metîndjwŷnh ngryk 'ödjwŷ kapî. Mry krî djâkam kapî nhym arȳm õ me ja'lâ akamât kô tyk ne. Akamât kô tyk prîne meo ajkamuw. Nhym kam me tokry djâje tu àmnhirênh kumex. ¹¹Àmnhirênbê Metîndjwŷnh japryò kumex. Kâjkwakam Metîndjwŷnh ne me ûn ne. Me tokry djâje, kuwêmë mŷjja tokry djâje ne me Metîndjwŷnh djûno kumex ne amim kator ne kute wânh axwemâ irern 'yr amijo akêx kêtakumrêx.

¹²Nhym kam atāri kadju mrânh djwŷnhja Metîndjwŷnh ngryk 'ödjwŷ kapî. Ngô raxbê Jupraxikam ne kapî nhym kam tu ngô ngrâ, me kam têm kadju. Kâjkwa krax kurûm me bênjadjwŷr têm ne ngô'â rér, kadju ne ngrâ. ¹³Nhym kam karô amânhkrut ne ikjêkét ne apôx ba omû. Karô punu kute bri ponhti pyràk ne apôx ba omû. Mry kaâk jajkwa krekre mry jajkwa krekre ar kabēn jarênh djwŷnh 'êxnhija jajkwa krekre ar ja jajkwa krekre kurûm ne bri apôx, ba omû.

¹⁴Ar karô punu kute amijo brija ne Ar kubê Xatanaj nhô àpênh ne kam kute mŷjja pumûnh kêt kwŷ nhipêxmâ. Ne kam mâ me bênjadjwŷr rûnh'yr ba. Pyka kunikôt me bênjadjwŷr rûnh kunî'yr ban meo akprô. Me me'yr prôt kadju ne meo akprô. Metîndjwŷnh týxo kubê kumkati ngryk nhô akatikam, õ akati pymakam dja me me'yr prôt ar ba.

¹⁵Me abenwŷr prôt kadju ne me abenwŷr mõn aben têpo mõ nhym Jeju imâ kabēn ne. Ne imâ,

—Ê, on me ikabēn ma. Dja ba me aerbê me'yr bôx. Kute me àkînhî me aerbê me ūrkwâmâ ngjêx ne mekbê àkînh ba pyràk. Dja ba ã me aerbê me'yr ibôx ane. Nhym bep me ôt kêt ne no týx ne kute ikam amako krîja dja me kînhkumrêx. Me tâm dja me kute me mrânhmâ kute kubêkâ jangjênh ne mrânh djâkam amako krîja pyràk. Nhym bep me ate krâja dja me kute me ôt mîrrí me ban bôx nhym me kute kubêkâ jangjênh kêt ne pijâmkam mrânh pyràk. Dja me ã kute ikam amak kêtja pijâm ane, ibôxkam ã pijâm ane. Näm ã Jeju Kritu memâ amibôx djà jarênh ane.

¹⁶Nhym kam ar karô punu kute amijo brija me bênjadjwŷr rûnh akprô. Me kute me'yr prôt kadju ne meo akprô. Me kute abeno bikprôn hñidjibê Amadô. Mekbê idjaer kabênkam ne Amadô. Kam ne me bênjadjwŷr rûnh abeno akprô.

¹⁷Nhym kam kadju mrânh djwŷnh kute katê ne Metîndjwŷnh ngryko ino rer kapî. Kôk djâbêrkam ne kapî nhym kam Metîndjwŷnh krî djâti kurûm me'ô kabēn. Metîndjwŷnh nhûrkwâtikam krî djâti kurûm ne kabēn ne. Kâj bê kabēn ne,

—Anû, o ino rer ne arȳm ja, ane.

(Mÿjja apôx 16.21)

¹⁸Nhym kam na adjênhm  krakm  r r km . Nhym kam pykadjiw  tertet t :x ne. N m amingr k t x ne. Me bakrax kur m me bakuk m re aben nhitep  bixadjw r t m ja'  kute pyka kute amingr k ja'  pum nh k tkumr x. N m tertet t :x ne.^e

¹⁹Nhym kam kr r x jabat n hb  Babir n jkam pyka ajkij nhym kikre kun  r r k ne ajkaten aming n kumex. Babir n jkam pyka amikokij ne ar y  am nhkrut ne ikj k t ne ikw . Nhym pyka kun k tdjw  kr r x r r ko kumex nhym kikre pr ne amikaten kumex. Be, mr m ri ne Met ndjw n h Babir n j jabat n hja mar ar o ban kam ar y  o ajk , pr ne kum axweo p n h ne. N m tu mekam ngryk t x ne. M j mel  g d ja kub  amijo apdju? Be, dja me kun o ajk , pr ne meo ajk . Dj m Met ndjw n h me axwekam ngryk k t got.

²⁰Nhym kam ap xti kum  nh  m mr n akuno. Nhym kr nhdjw  kum  tu akuno.

²¹Nhym kam nam 'y me'  r r ko kumex. K jkwa kur m ne me'  r r k ne. Axwe abat n , axwe ut . Ut kam '  akre kute 40 kiru pyr k. Dj m kam

^e16.18 Dj m pyka kute amingr k k t Arkati. Pyka kute amingr k.

got me axwe kangan kam Metîndjwînhmâ rax jarê? Arkati, nâm tu me Metîndjwînh djûno kumex. Namê'y kute meo bikênhkam tu Metîndjwînh djûno kumex. Djâm namê'y rôrôk kajgo got? Kati, nâm meo bikênh rax ne.

Me'õ kuprÿ kurëti mry'ã ÿr.

17 ¹Nhym kam kadgy mrânh djwînh kubê 7 kute ngônhbê 7 jamînhja 'õ ne imã,

—Apa, amrê tê, ba amâ mÿjja jakre ga omû. Me'õ kuprÿ ne ja. Tämja ne ngô kunî'ã krî, ane. Tämja ne me kunî abenmâ arê. Me kunî arÿm abenmâ kurê jarê. Nhym Metîndjwînh arÿm axwe man kute o bikênhmâ. Krîraxbê Babirônij ne me'õ kuprÿ kurê'ã amijakre. Krîrax jakam ne mÿjja punu ne kam kute me'õ kuprÿ kurëti pyràk.

²Nhym apÿnh pyka djàri me õ b  njadjw  r r  nh 'yr bao ku'  . 'Ã aben japa. Nhym pyka kunîkôt me kunî 'yr ban kam kumex. Me'õ nija ta ne memâ kadjwati kangôf ngã nhym me o ik  n ajb  n kam kur  o kumex.

Nâm â kadgy mrânh djwînh imã ane. ³Ã imã anen kam m   ikar  o t  . Kap  t kukritmâ ne ikar  o t  n o b  x. Ba kam me'õ kuprÿ kur  tija pum  . Nhym mry kamr  k'ã nh  y. Nhym mryja'ã idjio tukn  . 'Ã idjjiao ne pr  ne Metîndjwînh japr  n   n ne. Nhym mry kr  b   7 ne b  rib   10.

⁴Nhym me'õ kuprÿ kur  tija kub  k   kamr  km   tyk jadg  n o nh  y. Kunh  r kr  pt  . K  n kar  rm   k  n mextem   ang   kr   kute ng  p jadg  nh pyràk. O ne amikunh  r. Ne ngônhkr   byn o nh  y. K  n kar  ro ngônhkr  kam mÿjja kroo ipu ne kuby n o nh  y. Mj  n pr  mm   kur  m   ja ne kam o ipun 'ã kuby n o nh  y. ⁵Ne kuka'ã idji. Mj   idji n  ? Bir, mÿjja bipdjur. Bir,

—Krîrax jabat  nhb   Babirônijkam ne me kuprÿ kurëti kator kutewa nhym kam me ô'ã pyka kunîkôt punu ar ba, ar  k ar ba.
Nâm â kuka'ã idji ane.

⁶Me'õ kuprÿ kur  tija tu ajb  . Kamr   ne o ik  n kam ajb  . Nâm pr  ne Metîndjwînh nh   me mexja kw   nhimex ne, pr  ne me kute tu amim Jeju markumr  x ne m   k  t bikam  nh nhym me te kute me par nhym me m   k  t bikam  nhja ne pr  ne me imex ne me kamr   kap  n o ik  n kam ajb  . Be, nija ne ba om  n kam kam ino tyn djan te ije om  nhmâ ne kam,

—T   m  j n  ? ane.

⁷Nhym kam kadgy mrânh djwînh imã,

—M  kam ne ga kam ano tyn dja? ane.   , ba m  jja bipdjura amâ ar   ga ama. Ba amâ nija jar  , krîrax kute ni jaxweti'ã amijakreja amâ ar   ga ama, ne ajte mry kute turja jar  . Mry kr  b   7 ne b  rib   10, t  m dja ba amâ ar  , ga ama.

⁸Mry aje om  nhja ne amr  b   t  n ne ar ba. Ne kam tu akuno. Dja ajte kato. Kre ry typydjikur  m ajte katon ar mr  . Ar mr  n kam tu biknorkumr  x ne.

^f17.2 Mÿjja me kute o k  m ne k  t bib  nh kunîja, kadjwati kang  m   uba kang  m  , mÿjja kangô kunî ne me kum kadjwati kangô jar  .

Nhym pykabê me ja te omūn kam abenkam no tyn kumex. Me kute Jeju mar kêtja dja me te kute mry marmän kam abenkam no tyn kumex ne abenmä,

—Mÿj mry got ja? Näm tĩn ne ar ban akunon kam ajte akubyn kato, anhÿro kumex.

Djä nâm Metîndjwÿnh me ja tĩn rã'ã rã'lã'ã pi'ôk no'ôk got me kôt mry ma? Kati, pyka nhipêx kêtri kute me ja tĩn rã'ã rã'lã'ã pi'ôk no'ôk kêt. Kam dja me mry mar kêtkumrëx ne. Kam ne me mry tĩn ne biknor ne ajte akubyn katorja pumûn kam abenkam no tyn kumex.

⁹Ê, me no mexbit dja me kuma, me kute mÿjja marbit dja me kuma. Ê, mry krâbê 7 kubê mÿjja amânkrut. Krä kubê krânhre ne krï. ¹⁰À ne nije krï. Adjwÿnhdjwÿ krâbê bënjadjwyr rûnhbê 7. ¹⁰Bënjadjwÿrbê 5 ne arÿm kêt mexi. Nhym bep pydji ne tĩn ne ar ba rã'ã, nhym bep ikjéja ne kator kêt rã'ã. Dja katon kam ar meo ba ngrire. ¹¹Be, mryja amrêbê tĩn ne ar ban arÿm biknorja, tãm ne kubê bënjadjwyr rax'õ, bënjadjwyr rûnhbê 7 ja'õ, ne arkôt akuno.

¹²Nhym bep bàribê 10, aje omûnhja kubêdjwÿ bënjadjwyr rûnhbê 10. Kraxje mete ar'ã bënjadjwyr mëngh nhym ar kute ar meo ba kêt. Adjyñ, tûmrâm, dja me ar'ã bënjadjwyr mënh nhym ar meo ba. Mrymë ar aprakamä ar ar meo ba. Dja ar ro'ã ar meo ba ngrire.

¹³Be, bënjadjwyr rûnhja godja ar abenkôt kabën ne tu mry kabenkôt ar meo ba. Nhym mryja pydji ne bënjadjwyr raxo ar akren ar meo ba.

¹⁴Nhym kam bënjadjwyr rûnhja dja Mrykî'atomti jabatanh ny'yr prôt ne. Ar kunî dja ar'yr prôt ne.

Nhym bep Mrykî'atomti jabatanh ny ta dja amijo aptân pyka më aro amrà. Djäm Mrykî'atomti jabatanh ny bënjadjwyr ngri got. Arkati. Bënjadjwyr raxbê kumkatiti:. Kute bënjadjwyr raxo pykabê me bënjadjwyrja kunî jakrenh mexi. Kam ne kubê Bënjadjwyr raxbê kumkatiti:. Kam dja õ me jamë prîne pyka më ar bënjadjwÿrbê 10jao amrà. Õ me ja, Metîndjwÿnh kute amiwyrr me 'wyr ne kute amijo me utàrja nhym me tu kute amim markumrëx ne mä kôt bikamënh ne kute kanga kêt, me tãm dja me Mrykî'atomti jabatanh nyköt mõn kurê djwÿnhjao ajkë.

Näm ã kadŷj mrânh djwÿnh imâ ane. ã imâ 'ã ujarênh ane. ¹⁵Ne kam arek imâ kabeno dja ne imâ,

—Ê, apÿnh ngô ikwâja, 'ã me'õ kuprÿ kurëti krï ga aje omûnhwâ, ngôja ne kute me urâk. Me'ã ne ngôja amijakre. Apÿnh me õ pyka djari, apÿnh me ba djari, apÿnh mebêngôkre ba djari, apÿnh amyngràri me ba djari, apÿnh me kabën djari kunikôt me ja'ã ne ngôja amijakre.

¹⁶Ne aje bàribê 10 pumûnhwämë mrylã' ÿr ga aje omûnhwämë ar tãm dja Ar kubê ni kuprÿ kurëtija kinh no kati ne arkum kurêkumrëx ne kam o ajkë. O ajkëne prîne kuhêrmë ô kubekà mexja kubê kunî by nhym tu irâri nõ. Nhym kam ar ï kwÿ krê, me'õ kuprÿ nhî kwÿ krê kam 'ã kâtam kuwykam kumë nhym prîne xêr.

¹⁷Mrâmri dja ar ã o ane. Mÿkam? Bir, Metîndjwÿnh ne kadŷj ar ngrêk ne, bënjadjwÿrbê 10ja ar ngrêk ne. Metîndjwÿnh ta ne arÿm amim 'ã karõ ne

kam ar kadjwÿnhbê arkum arë. Nhym kam kôt ar bënjadjwÿrbê 10ja õkre kadjwÿnhbê amim 'ã karõn o ajkë. Näm ar axikôt kabën ne mrymã kum,

—Gajbit dja ga apydjin abenjadjwÿr rax ne ar meo aba. Nhym be nija gêdja wãm nõ, ane. Näm Metindjwÿnh anhÿr djwÿnhràm tu kônh arkum irkumrêx nhym kam ar kôt o tén o tén inomã kumë. Ar kute amimar kêt ne ar Metindjwÿnh kabenkôt tê.

¹⁸Nhym krírax jabatànhbê Babirônij ne me'õ kuprÿ kurëti ga aje omûnh wã'ã amijakre. Kríraxja ne pyka kunikôt me kadjy bënjadjwÿr nhym bënjadjwÿr kuní 'yr ba:o ku'ê, 'yr õ nêkrêxo bao ku'ê, nhym kam kríraxbê Babirônij raxo bënjadjwÿr ja jakre ne kam meo ba, ane. Täm ne me arÿm o ajkë, ane. Be, näm ã kadjy mrânh djwÿnh imã 'ã ujarênh anen imã arênh tén inomã kumë.

Kute pyka më Babirônijo bimrâk.

18 ¹Ba arek omûnho dja nhym kam kadjy mrânh djwÿnh 'õ kàjkwa kurûm tén ruw. Kute bënjadjwÿr rax pyràk ne adjênhô prîne pyka kurwÿ. ²Ne kam kàj bê kabën ne,

—Ê, arÿm ne kêt ne. Kríraxbê Babirônij, krí jabatànhja ne Metindjwÿnh prîne o ajkén pyka më meo amrâ nhym arÿm kêt ne. Arÿm ne Xatanaj nhõ àpênh punu 'yr bôx ne kam kam ar ba. Nhym kam apÿnh me karõ punu djàri kam ar ba. Nhym apÿnh àk punu djàri kunidjwÿ me kum kurêja kam ar ba.

³Mrämri ne Metindjwÿnh arÿm prîne pyka më meo amrâ nhym kam kam ar ba. Mÿkam?

Bir, axwe pânh. Babirônijkam ne me axwebit ar ba. Kam ne me axwe'ã bit abenmâ karõ.

Kute me'õ kuprÿ kurëti 'õ kute amijâ memâ àpnênh nhym me tu 'yr ba ar ba nhym kute memâ kadjwati kangô^g nhõr nhym me kute o kõm ne bibânh ne kurê ar ba pyràk.

Näm me ã pyka kunikôt kum kríraxbê Babirônij kînh ane. Pyka kunikôt ne me bënjadjwÿr kuní kum kînh ne 'yr bao ku'ê kute me'õ kuprÿ kurëti'ã me kute aben japanh pyràk nhym pyka kunikôt me kute nêkrêxo ba djwÿnh Babirônij'yr õ nêkrêxo bao ku'ê ne arÿm pânh õ pi'ôk kaprï rax ne.

Babirônij axwe kum nêkrêx prâm kute me'õ mjên prâm pyràk nhym me kute nêkrêxo ba djwÿnh kôt õ pi'ôk kaprï rûnhkumrêx ne.

Djäm Babirônij mex got. Axwe punu, ane.

Näm ã kadjy mrânh djwÿnh kabën ane. ⁴Nhym kam kàjkwa kurûm me'õdjwÿ kabën ne memâ kum,

—Apa, inhõ me ja, on me me kurûm akato. Mekôt me ajaxwe ba ije mekôt me ajo ibikênh karõ on me akato, ane.

^g18.3 Mÿjja me kute o kõm ne kôt bibânh kunija, kadjwati kangômë uba kangômë, mÿjja kangô kuní ne me kum kadjwati kangô jarë.

5 Be, nâm Babirônij aben nhitepä axwe t n ar m k jkwa 'yr itep ne. Nhym Met ndjw nh kute axweo biknor k tkumr x. N m kuman o nh , ane.

6 Gora me amip nh. Kr raxb  Babirônij kute me ajo bik nh ' nh d ga me amip nh o abik nho itep ne, o aben pyr k ne.

Kati, me amip nh o abik nho am nhkrut. Dj m kr raxb  Babirônij kute me ajo bik nh ngri got. Axwe kute me ajo bik nh raxi, kam d ga me amip nh o abik nho am nhkrut ne.

N m m jja dj yo me ak m ne. Kam d ga me amip nh m jja dj yo k omo am nhkrut ne, ane.

N m m jja dj yo k om  kute meo bik nh jakre,

—Kam d ga me amip nh m jja dj yo k omo am nhkrut ne, ane.

7 Kr raxb  Babirônij ajbit ne raxo amipt n  n kr x kumex. Kam d ga me me kap rm  me tokrym  o amip nh, kute  n kr x kumexja ' nh o itep ne.

N m kr raxb  Babirônij  okre kadjw nb  amim,

“Ota ba arek ib njadjw rkumr x ne nh . M ykam d ja ba ikapr ?

Dj m imj n ib  tyk got ba ikapr ?

Dj m ibixangri d ja ba ibën k t mex ne nh ?

Kati, ibixangri k t. Kam d ja ba ikapr  k tkumr x”, ane.

N m   kr raxb  Babirônij ni ' amijakreo ane.

8 N m   amim ane ne kam nh . Kam d ja t b  ap nh m jjao kute meo bik nh dj ari 'yr b x.

Myt tâmkam d ja o bik nh dj ja kun  aben  r r k ne ar m 'yr b x.

G dja tyk 'yr b x ne bixangri 'yr b x ne kum pr m 'yr b x.

T b  d ja o bik nh dj  ja kun  'yr b x. Nhym kam me kuwykam kum  nhym x r.

B njadjw rb  Met ndjw nh ne t yxkumr x ne kum axwe p nh jar  nhym ar m 'yr b x.

N m   kab n ane.

9 Pyka kun k t d ja me b njadjw r  mrao kumex. Me b njadjw rja kum nija k nh ne 'yr bao ku' kam kute me me'  kupr  kurëti'yr me bao ku'  ja pyr k. Kam d ja me abej  mrao kumex. Me kute kukwakam amim n kr xo  pt r o bakam. Dja kr rax për ne k m ty:k ne. Nhym me b njadjw r abej  mra:o kumex, ¹⁰ om nho kumex. Kr rax kap rm  tokry pymaje ne me n jar djan om nho kumex ne kam aben  kum,

—Wat re, Babirônij. Kr rax jabat n, kr rax puma, wat re.

N m teb  Met ndjw nh pr ne ajo ajk  ga n , ane.

11 Nhym me pyka kun k t kute n kr xo ba djw nhadjw   mrao kumex ne kap :re. Nhym tu w nh n kr x n . M j me'  godja me kute n kr xo ba djw nb  n kr x byn p nh pi' k kap  ng ? Arkti. Babirônij ne ip xri me kute n kr xo ba djw nh kute kum n kr x rero bajam  o p nh ne.

Nhym ar m x r nhym kam ¹²me'  kute mekb  ap nh me kunh r dj ari byr k tkumr x, me   k n karyrm  kryt jakam  k n jadj nhm  ang  kr  kute

ngàp jadjênh pyràkm  kub k  jakam  kub k  tykm  atem  kub k  m rebeb  x dam  kub k  kamr km  ap nh p  kudj  dj rim  ap nh mryb  erp xi djwao m y ja nhip  d j rim  ap nh p  p nh raxo m y ja nhip  d j rim  atem  ng nhb  br djim  ng nh tykm  atem  k nb  mamorem ¹³ m y ja d j nhb  kaneram  me kr ngr nhanh d j m  kikre kudj  dj m  me kudj  dj b  miram  me kudj  dj  'om  uba kang m  atem  r ny kang  'om  atem  djw  dj m 'om  djw b  trigum  me o kritb  mrytim  mryk 'atotim  kawarum  p o k mr nht xm  me mem  ap nh kajgo ar ba, me kute meo p nh ne amim me pa 'am nh nhym me mem  ap nh kajgo ar bajam . N , meb ng kredjw .

Ja kun  ne Babir nij t nri amim am n p nh mem  pi' k kapr  ng  nhym kam ajbir k t ne. M j me'  godja amim am n kam p nh mekm  pi' k kapr re ng . Arkati.

¹⁴Nhym me kute n kr xo ba djw nh Babir nijm  kum,

—Be, ap nh me am  m y ja mex k nhja ne ar m me ab  k tkumr x. Me anh  n kr xm  me akunh r kun  ne ar m tu biknorkumr x. Dja ga ajte om nh k tkumr x, ane. N m   me kute n kr xo ba djw nh kum ane.

¹⁵Ne n jar djan om nho kumex. Kr rax kapr m  tokry pymaje n jar djan om nho kumex. Kukwakam o n kr x rax ne mekb  k t nhym me kam o aman kam abej  mrao kumex ne kam kapr :ren abenm  kum,

¹⁶—Wat re, Babir nij, kr rax jabat n h, wat re. T m ne ar m k tkumr x.

N m ip xri kub k  mexbit jang j ne o mr . Kub k  jakam  kakr tykm  kamr km . N m kunh r p nh raxobit amikunh r, k n kar yrm  k n jadj nhm  ang  kr  kute ng p jadj nh pyràkm .  , t m ne ar m k t ne.

¹⁷N kr xja ne ar m pyka m  amr . Amikr  k t ne ar m pyka m  amr . K xdj k nh ip k pydjikam, ane.

N m   me kute n kr xo ba djw nh kapr kam abenm  ane.

Nhym kam me ng  raxkam k kam ar bajadjw  kapr . Me kute ng  raxb  pyka k tkam k  raxo ba djw nhm  me k t t m k kam ar bajam  me kute k o ba djw nh nh  ap nhm  me kute ng k t n kr xo bajam . Me ja kun  ne me kapr n n jar kumex ne  mrao kumex. ¹⁸Kr rax p k ne k m tyk pymaje ne me n jar om nho kumex, abej  mrao kumex ne k j b  abenm  kum,

—Kr rax jabat n hja pydjii. Nh nh ne 'om  kute aben pyr k? ane. N m   me k  raxkam ar baja abenm  ane. ¹⁹Ne kam kapr kam pykao amikr  kapr pr k ne kr rax jabej amran kam kapr :re ne kum,

—Wat re, Babir nij, kr rax jabat n h, wat re.

Akukwakam ne ba me ikun  inh  n kr x r nh ne. N  b m me k kam aw r m y jao iban o b ox ga p nh me im  m y ja ng . Ba me ikun  akukwakam inh  n kr x r nh ne.

Ga teb  ar m pyka m  amr . Jakam dja ba me ar k ar iba, ane.

N m   me ng  raxb  pyka k tkam k  raxkam ar baja kr raxo aman   kum ane. Nhym kam atem  me'  kab n.

20 —Be, kàjkwa, on akînh. Arÿm ne Metîndjwÿnh o ajkë. Me gadjwÿ, Metîndjwÿnh nhô me gamë Jeju kute me anorjamë Metîndjwÿnh kabën jarênh djwÿnhmë on me akînh. Metîndjwÿnh arÿm me apânh Babirônijo ajkë. Kam dja ga me tu akînhkumrêx.

21 Nhym kam kadŷy mrânh djwÿnh tÿxkumrêx 'ô kën by. Kën rax, kën jabatanh. O ne mekbê idjaer bây ngân ôm ne. Täm ne kumÿn o ngô rax kôpênat ne. Ne mekmâ kum,

—Dja ã Metîndjwÿnh krîrax jabatânbê Babirônijo bikënhho ane, kôpênatô bê o ane. Gêdja tu biknorkumrêx ne ajte kator kêtakumrêx.

22 Godja ajte me'ô me akam ngrer kêtakumrêx. Atemâ pÿjâbâremê pomë ngônhho potimë. Ja kunikam ngrer dja ajte me akam kator kêtakumrêx. Nhÿnh ne me'ô mõn ajte me akam ngrero dja? Arkati.

Nhym me apÿnh ê mex djari 'ô ajte me akam kator kêtakumrêx.

Nhÿnh ne me ê mex 'ô me akam dja? Arkati.

Nhym me ni'ô me akam djwÿ ka'uko ūr kêtakumrêx. Nhÿnh ne me ni'ô djwÿ ka'uko nhÿ got ga me aje marmâ?

23 Nhym ngônhpôkdjwÿ me akurwÿ kêtakumrêx. Nhÿnh ne me akam ngônh pôk 'ô godja me akurwÿ?

Ne me keketdjwÿ mar kêt ne. Nhÿnh ne me'ô ajbir abenwÿr mõr ny got kînhkumrêx ne kute abenmâ kabën ne keketmâ? Arÿm kêtakumrêx.

Me akam me kute nêkrêxo ba djwÿnh ne pyka kunikôt me kurâm ô nêkrêx rûnh ne.

Ga arÿm apÿnh me ba djari me kunî noo akuno. Nã gãm adjukaneo me noo akuno nhym arÿm pânh Metîndjwÿnh prîne ajo ajkë, ane.

Näm ã kadŷy mrânh djwÿnh ane.

24 Be, Babirônij ne Metîndjwÿnh kabën jarênh djwÿnhmë Metîndjwÿnh nhô me mexja par ar o ba. Babirônij kabenkôt ne me pyka kunikôt me par ar o ba. Kam ne Metîndjwÿnh meo ngryk ne me pânh prîne Babirônijo ajkén pyka më o amrà.

Me kute Metîndjwÿnhmâ mex jarênh.

19 ¹ Nhym kam mÿjja kute me krapti kanga pyràk ba kuma.
Kàjkwakam ne me krapti kabën ne, ne,

—On me Metîndjwÿnhmâ mex jarê. Me banhô Metîndjwÿnh, ajbit ne kubê me baptyar djwÿnh, gu me kam abenmâ mex jarê abenmâ bênjadjwÿr rax jarê.

2 Ta ne kabën pÿnh ne katât memâ axwe pânh jarê. Mrämri ne arÿm kum pânh jarê. Me'ô kuprÿ kurëtija, tämjä pydji ne rax ne pyka kunikôt me'â axwe rê nhym me kôt axwen arîk ar ba, täm. Kumâ ne Metîndjwÿnh pânh jarê.

Arÿm ne kam ngryk ne o ajkë. Näm ô àpênhho ngryk ne kam me pânh o ajkë, kute ô àpênh par ne kamrô kapinkam ngryk ne kam me pânh me'ô kuprÿ kurëtijao ajkë. Mrämri, ane.

Näm ã kàjkwakam me kräptí ane.

³Ne kam ajte kàj bê kabën ne,

—On me Metïndjwìnhmã mex jarë.

Krîrax jabatànhbê Babirônij ne mä pôr ne kûm tyk râ'â râ'â. Àtyk kêtakumrêx, ane.

Näm ã kàjkwakam me kräptí ane.

⁴Nhym kam mebêngêtibê 24më mìjja tîn amânhkrut ne amânhkrut ne tu mìrbê rôrôk ne Metïndjwìnhmã rax jarë. Metïndjwình krî djâtikam ûrjamâ rax jarën kum,

—Mrämri godja ga ã o ane, ane.

Ne kam ajte abenmã kum,

—Gu me on Metïndjwìnhmã rax jarë, ane.

⁵Nhym kam krî djâti kurûm me'ô kabën ne,

—Ê, me akunî, me abê Metïndjwình nhô àpênh, me amâ umaja, me abenjadjwìrmë me akâtammë me akunî on me me banhô Metïndjwìnhmã mex jarë, ane.

⁶Nhym kam mìjja kute me kräptí kangao kumex pyràk ba kuma. Kute ngô rârâk pyràk, kute na krikrit tìx pyràk. Nhym me kräptija kabën ne,

—On me Metïndjwìnhmã mex jarë. Bénjadjwìr djwình me banhô Metïndjwình tìxo kubê kumkati, ta ne bénjadjwìr rax ne mrämri ar meo bakumrêx, kumâ dja ga me mex jarë, ane.

⁷Ê, gu me on bakînhkumrêx. Me kute abenâ ar mëngh kadjy bakînhkumrêx. Gu me abenmã raxmë mex jarë. Arym ne ô akati 'yr bôx. Arym ne me kute Mrykî'âtomti jabatànhnymë prômë abenâ ar mënghmã, kam dja gu me bakînhkumrêx.

Arym ne niya amimex ne. ⁸Arym ne kadjy kum kubékâ ngâ nhym arym adjâ. Kubékâ mexkumrêx, kubékâ jadjhênh, kubékâ ajmâ kute kêtakumrêx, ane.

Näm ã me kräptí memâ ane. Näm Metïndjwình kute ô me mexjamâ axwe kêt jarênh nhym me katât mränh'â kubékâ mex jakre ne ta ô me ja'â prô jakre.

⁹Nhym kam kadjy mränh djwình imâ,

—On 'â pi'ôk no'ôk. Arym ne me kute Mrykî'âtomti jabatànhnymë prômë abenâ ar mënghmã, nhym me arym kute kadjy djwìr djàrmâ. Arym kadjy mry kumex ne. Nhym arym memâ kabën. Me Mrykî'âtomti jabatànhnymë ro'â ô kwì krën rax kadjy memâ kabën ne. Me ajbit dja me kînhkumrêx. Me Mrykî'âtomti jabatànhnyköt ô kwì krënja, me ajbit dja me kînhkumrêx. On 'â pi'ôk no'ôk, ane. Näm ã kadjy mränh djwình imâ ane. Ne kam ajte imâ,

—Ê, mrämri ne Metïndjwình arym kabën pydjin arë, ane.

¹⁰Ba kuman kam kabem itu mìrbê tîm ne bit ije kum rax jarênhmã, bit ije kadjy mränh djwìnhmã rax jarênhmã nhym imâ,

—Kati, kwârik wânh. Badjwì ne ba Metïndjwìnhmã idjapênh, akamymë ar akôt Metïndjwìnhmã idjapênh. Akamymë ar atyxkumrêx

me aje mekmā Jeju'ā adjujarēnhjakôt ne ba kum idjapênh. Badjwÿ ne ba ar akôt kum apê. Kam dja ga Metindjwÿnhmâbit rax jarē, ane.

Be, me akajmâtã ne Metindjwÿnh kabën jarênh djwÿnh ô'ā memâ Jejubit'ā ujarênh ar ba. Ga me kam gadjwÿ ijuk'ā Jejubit'ā adjujarênh ar aba. Kumâbit ne me kute rax jarênh ar o bamâ, ane. Näm ã kadjy mrânh djwÿnh imâ ane.

Me'õ kawaru jaka'ã ūr.

¹¹Nhym kam kàjkwa ajkij nhym kawaru jakaja dja. Nhym me'õ 'ã nhÿ. Me'õ nhidjibê Kabenkumrêx, ne ajte idji 'obê Katat kabën ne 'ã nhÿ. Näm katat memâ axwe pânh jarênh kôt me'yr prôt ne. ¹²No pôk kute kuwy pôk pyràk ne kam bénadjwÿr rax krâdjê tu. Krâdjê kraptî ne kutu. Ne ta idji 'ã wajét. Nhym me kute idjija pumûnh kêt, ajbit ne kute aminhidji pumûnh. ¹³Ne ô kubékâ kute kamrôkam irja jadjà. Nhym me kum idji jarê. Idjibê Metindjwÿnh Kabën. Täm ne me kum arê.

¹⁴Nhym kàjkwakam Metindjwÿnh nhô krâkamngônh kraptî kôt mõ. Ne kam kubékâ mexkumrêx, kubékâ jaka, kubékâ ajmâ kute kêt jangij ne 'ã mõ. Kawaru jaka'ã ne me krîn kôt mõ. ¹⁵⁻¹⁶Nhym Bénadjwÿr jajkwa krekre kurûm kàxdjwa kajgo kato. Kàxdjwa kajgo djwa mexkumrêx ne kato. Nhym kubékâ'ã idjin kjé'ã idji. Idjibê

Bénadjwÿr raxbê kumkatiti:

Kute bénadjwÿr raxo pykabê me bénadjwÿrja kunî jakrenh mexi.

Kam ne kubê Bénadjwÿr raxbê kumkatiti:

Ne kam kàxdjwa kajgo djwa mexjao dja apÿnh me ba djari meo ajkë. Meo ajkën kam ar meo ba, me kum àpênhmâ dja kabeno me anor ar o ba. Kabeno me anon me axwemâ bén tÿx ar ba. Djâm kute akrànmâ ar me axweo bamâ? Kati, dja kàxo àbêr djào ar mekam ngryk ban mekam ngryk mex ne. Godja Metindjwÿnh ngryk janênh djàkam me kurê ne prîne me anê nhym me kamrô prôt ne. Djâm Metindjwÿnh tÿxo kubê kumkati ngryk ngri got? Näm ar meo ban i mekam ngryk mex ne.

¹⁷⁻¹⁸Nhym kam kadjy mrânh djwÿnh pydjin dja, ba omû. Arngro tÿxkam ne dja. Ne kam kàj bê àkmâ kabën ne. Àk kàjkwa tã tor ne mrânhja kunimâ kabën ne, ne kum,

—Me apa. Amrê me aben pydji. Arym ne Metindjwÿnh me amâ me anhô kwÿ krênh djà rax ne o atom ne, me aje krênh ne ajajnemâ. È, bénadjwÿr nhímë krâkamngônh nhô bénadjwÿr nhímë me àprâr nhímë kawaru nhímë 'ã krâkamngônh krÿja nhímë me kute me pa 'amÿnh nhym me memâ àpênh kajgo ar baja nhímë me kute memâ o pânh kadjy àpênhja nhímë me bénadjwÿr nhímë me kâtam nhímë me kunî nhî dja ga me krênh ajajne, ane. Näm ã kadjy mrânh djwÿnh àkmâ kabën ane.

¹⁹Nhym kam mry kute meo bajamê ô krâkamngônhmê me bénadjwÿr rûnhmê arym akuprõ. Me kute Jeju kawaru jaka'ã ūrja 'ýrja 'ýrja prôtma ne me akuprõ. Nhym arym kutâ Jejudjwÿ ô krâkamngônhreо akprõ.

²⁰ Ne kam amijo aptân ar pa 'amŷn kuwyo imôtikam ar kumê. Nâm mrymê kabën jarênh djwînh 'êxnhîja ro'â ar pa 'amŷn aro tên kuwyo imôtikam ar kumê. Kabën jarênh djwînh 'êxnhîja ta kute mÿjja pumûnh kêt kwâ nhipêx, kute mry djô'â kabënkôt mÿjja pumûnh kêt kwâ nhipêx ne o kute me noo biknor. Nhýnh me ja ne me noo akuno? Bir, me'â mry nhidji jarij ne kute mry karõmâ amijarênh ne kute kum rax jarênhja, me tâm ne kabën jarênh djwînh 'êxnhîja me noo akno. Kam ne Bénjadjwîr Jeju mrymê kabën jarênh djwînh 'êxnhîja ar ro'â ar pa 'amŷn aro tên kam kuwyo imôtikam ar kumê. Ar tûn ne ar pa 'amŷn aro tên kuwyo imôtikam ar kumê. Kuwymê kén ngrângrâ pôkkam ar kumê.

²¹ Ne kam me kôt mörja nhimex ne. Jeju kawaru'â ūrja tâm ne ajkwa krekre kurûm kàxdjwa kajgo katorjao me imex ne. O ne pyka kuníkôt me bénjadjwîrmê ar ô krâkamngônh ro'â me imex ne. Me imex nhym àk kuni me kwâ krê:n meo ajne.

Xatanaj djuwpre'â amex kubê 1.000.

20 ¹Nhym kam kadŷ mrânh djwînh 'ô kâjkwa kurûm tên ruw ba omû. Ikrakam ne kam o kajkep djâ byn o tên o ruw. Mÿjkam o kajkep djâ nâ? Bir, kre ry typydjikam o kajkep djâ ne kubyn o tên o ruw. Kàxiràxtimê ne kubyn o ruw.

²Ne kam mry kaâkjao tûm, kubê ne Kangâ tûm, kute me kàmex jarênh djwînh. Xatanaj tâm ne o tûm ne kàxiràxtio uwpre. Djâm uwpre'â amex pydji got. 'Â amex kräptii. 'Â amexbê 1.000. ³Nâm tu kre ry typydjikam kumên 'â ijê kam o kajkep ne prîne 'â ijê djào amrâ, mÿjja kute tom pyràk o prîne oy.

Be, Xatanaj kute ajte pyka kuníkôt me noo biknorbê ne krekarum kumên 'â ijê. Godja 'â amexbê 1.000 apêx nhym kam ajte kadŷ mrânh djwînh 'â kutan kaba nhym ar ba ngrire. Tâm ne ja. Be, ba kam ajte mÿjja 'ôdjwî pumû.

⁴⁻⁵Be, me krî djâtidjwî ne kumex ba omû. Nhym me kam krî. Metîndjwînh ne arŷm me jamâ kum,

—Me ga dja ga me memâ axwe pânh jarê, ane.

Me karôdjwî ne ba omû. Mÿj me karô nâ? Bir, me kute memâ Jeju'â ujarênh ar ban Metîndjwînh kabën'â ujarênh ar ba nhym me kute me mut krâkâr nhym me tyk karô ne ba omû. Me kute mrymê mry karô arkum rax jarênh kêt, kute aro Metîndjwînh ne arkum amijarênh kêt nhym mry te kute me'â aminhidji janhôr prâmja, te kute me kuka'â nàr me ikra'â aminhidji janhôr prâmja, nhym me kubê bikênh nhym kam me kute me par karô ne ba omû. Me tâm dja me akubyn tûn ne kam Kritumê ro'â ar meo ba. Ar meo ba'â amex kräpti ne. 'Â amexbê 1.000. Me tyk ne akubyn tûn kutewa ne ja. Nhym bep me kâtâm tykja, me tâm dja me'â amexbê 1.000 nhym me akubyn tûn ne.

⁶Nhym bep me tyk ne akubyn tûn kutewa dja me kînhkumrêx. Arŷm mexo me akrenh me:x ne. Dja me ajte ty? Arkati. Dja me ajte tyk kêtikumrêx, ne kam Metîndjwînhmê Kritu arkum apê, mebê me kadŷ

Metîndjwÿnh mar djwÿnh ne arkum àpênh ba. Ne kam ar ro'ã ar meo ba. Ar meo ba'ã amex kräpti. 'Ã amexbê 1.000.

Kute kuwyo imôtikam Xatanaj mënh.

⁷Nhym kam amexbê 1.000 apêx nhym kam kadjy mrânh djwÿnh Xatanaj'ã kuta. Kubê ijêja'ã kutan me kadjy kaba. ⁸Nhym arÿm kato, pyka kuníköt ajte kute me noo biknormä kato. Dja kàjkwa kraxkam me jamë kàjkwa nhôtkam me jamë aktä kàjkwa nhirê'anh me jamë mekbê Kokmë mekbê Makokmë me kunï 'yr bôx ne memä kabën jarënh me noo aknon meo akprô. Kute Metîndjwÿnh nhô me ja'yr prôt ne kute me par kadjy nàràm meo akprô nhym me kumex. Näm me kute ngô rax mîrri pykati ngrà ja pyràk. Pykati ngrà tâm ne me o itun te kute abenä akremä nhym kräpti: anen amû ajkamë nhym me te o ane. Näm ã krâkamngônhre kumex o ane.

⁹Ne kam prîne me kadjy pyka jaên kam me'yr mõn Metîndjwÿnh nhô me mexjamä ipôk ne, krî mexmä ipôk ne. Metîndjwÿnh kum krîrax kînhkumrêxja tâm ne me kum ipôk ne. Nhym kam kàjkwa kurûm kuwy ruw ne prîne me kuga nhym me prîne xêr.

¹⁰Nhym kam Metîndjwÿnh bôm 'êxnhïja më, kute me noo biknor djwÿnhja kuwyo imôtikam kumë. Kuwymë kën ngrângrâ pôkkam kumë. Kam ne õbê mrymë kabën jarênh djwÿnh 'êxnhïja më. Ne kam ajbir kam Xatanaj më. Kam ne Metîndjwÿnh prîne aro bikênh rax ne. Nhym ar tokry: ne àmnhirênh ar ba. Àmnhirênh ar ba râ'ã râ'ã. Àmnhirênh ar ba: nhym 'ã akamât ne tâmkam 'ã akati. Dja o ino rer kêtakumrêx ne.

Metîndjwÿnh kute me tykmä pânh jarênh.

¹¹Nhym kam krî djâti jaka dja nhym kam me'o nhý ba omû. Nhym kam umaje pykamë kàjkwa prôt ne nhî'äm tën akuno. ¹²Nhym kam me tyk kabem kumex. Me tyk kunï, me bënjadjwÿrmë me kâtammë krî djâti kabem kumex. Nhym kam pi'ôk no'ôk'ã kurê.

Ne kam ajte pi'ôk no'ôk 'ôdjwÿ'ã kuta. Metîndjwÿnh kute me tîn râ'ã râ'ã'ã no'ôkja pi'ôk tâm ne 'ã kuta.

Nhym bep ate ne kute pi'ôk no'ôk kumrêx'ã rênhja. Pi'ôk jakôt ne Metîndjwÿnh memä axwe pânh jarênh. Me tînri axwe'ã pi'ôk no'ôk ja ne Metîndjwÿnh 'ã kurê kam mekmä axwe pânh jarênho nhý, me tykmä pânh jarênho nhý.

¹³Nhym kam ngô raxbê pyka kêtjadjwÿ Metîndjwÿnhmä me tyk kanga. Ngô kute me imexja tâm ne kum me kanga. Nhym apÿnh mÿjja kute me par djâri Metîndjwÿnhmä ajte me kanga. Nhym me tyk nhô pyka Metîndjwÿnhmä ajte me kanga. Kum me kanga nhym me tyk kunï krî djâti kabem kumex. Nhym mekmä pânh jarênho nhý. Me tînri kute amijo bakôt ne memä pânh jarênho nhý.

¹⁴⁻¹⁵Mekmä pânh jarênh pan kam ate apÿnh mÿjja kute me par djâri mekam o pôx ne kuwyo imôtikam kurê ne ajte me tyk nhô pykadjwÿ kuwyo imôtikam kumë nhym arÿm me tyk nhô pykaja kêt ne. Nhym bep

mỳjja kute me parja gêdja ajte akubyn me par kêtakumrêx ne. Arym me tyk kêt. Mỳjja kute me parja arym kêt.

Nhym me idji'ã no'ôk kêtja, Metindjwînh kute me tîn ne ar ba râ'ã râ'ã kadji idji'ã no'ôk kêtja, me tâm ne Metindjwînh kuwyo imôtikam me kurê. Me tyk nhijukri tyk ne ja.

Metindjwînh nhô Djeruxarê ny.

21 ¹Nhym kam kàjkwamê pyka arym ny ba omû. Nhym bep kàjkwa tûmmê pyka tûm ne arym nhî'äm tên akuno. Nhym ngô raxbê pyka kêtajwî arym kêt.

²Nhym kam krîrax mextire ruw ba omû. Krîraxbê Djeruxarê arym ny ne ruw. Kàjkwa kurûm ruw. Metindjwînh kurûm ne ruw ba omû. Djeruxarê arym mexkumrêx. Kute me mjên 'yr ba kadji kute amimex pyràk, me kute mjên kadji amimex ne kute kubékâ mex jangjênh ne mrângh nhym me kute abenâ me rênh pyràk.

³Nhym kam krî djàti kurûm me'ô kabën. Kàj bê kabën ne memâ kum, —Ê, arym ne Metindjwînh pykakam me ja'yr bôx ne kam mekam ar bamâ. Dja mekam ar ba ne kam meo aminhôkumrêx ne.

Nà, Metindjwînh ta dja mekam djan ⁴kam me kunîmâ no kangô kukôn mekmâ o apêx.

Nhym kam me arym tyk kêtakumrêx ne.

Ne kaprî kêtakumrêx ne.

Ne mîr kêtakumrêx ne.

Ne tokry kêtakumrêx ne. Mîkam?

Mỳjja kunî tûmja arym nhî'äm têm ne biknorkam ne arym kêt ne, ane. Nâm â krî djàti kurûm kabën ane.

⁵Nhym kam krî djàtikam ûrja ne kabën ne,
—Ê, arym ne ba mỳjja kunîo ny, ane.

Ne kam ajte,

—On 'â pi'ôk no'ôk. Mrâmri ne kabënja. Djâm kabën kajgo? Arkati, kabénkumrêx, ane.

⁶Ne kam imâ,

—Anû. Arym ne ba o ino re.

Ba ibê mỳjja kunî krax ne ajte ibê mỳjja kunî 'ênhôt.

Ba ne ba adjâkamâ itûm ne kam ije mỳjja nhipêxo itêm ne ije inomâ ménh, ba.

Djori me'ô kum kôr ba kum ngô ngâ gê o ikô. Ngô tîn dja ba tu kum kajgo ngâ gê o ikô. Mîj ngô tîn nã? Bir, ngô kute meo tînja dja ba kum kungâ.

⁷ Me me kurâm týx ne kute ijäno äm jamâbit dja ba mỳjja mex kunî ngâ ne kam tu meo ikrakumrêx nhym me imâ, “Me inhô Metindjwînh”, ane.

⁸ Nhym bep me kute bit ijo aminhômân kute amikam me kabën pymaje ikangaja,

ne kam ajte me kute amim imar kêtja,
 me kute axweo amiptärja,
 me kute me par prämja,
 me prō prämja, me mjên prämja,
 me udjy,^h
 me kute mÿjja Metindjwÿnh karō nhipêx ne kute we kum ar
 amijarënhо baja,
 me 'êxnhí kuní,
 me arïk ar ba kuní dja me iwyr bôx kêtkumrëx ne.
 Me ja kuní dja ba kuwyö imôtikam me kurë. Kuwymë kën ngrängrä
 pôkkam me kurë. Me tyk nhijukri ajte tyk ne ja.

⁹Nhym kam kadju mränh djwÿnh 'õ kato ba omü. Kadju mränh djwÿnhbê 7 ne apÿnh mÿjja kute meo bikënh djari Metindjwÿnh ngryko ino rero ngônhö ipu kute amÿnh ne o ku'ê ja 'õ ne iwyr tën imã,
 —Apa, amrë të ba on amã akre ga omü. Mrykñ'atomi jabatanh ny prô dja ba amã akre. Me arÿm kute abenã ar mënghja dja ba amã akre, ane. ¹⁰Ã imã anen kam ikaroo tê. Kränh jabatanh, kränh prêkti'yr ikaroo tën ijo bôx.

Nhym kam krîrax mextire ruw ba omü. Prô ne rwÿkja. Krîraxbê Djeruxarë arÿm ruw. Kàjkwa kurûm, Metindjwÿnh kurûm ruw ba omü. ¹¹Nhym aparmâ adjênh tê. Metindjwÿnh jadjênh ne adjênh ne. Ne kam karÿr kute kën pãnh rax, kën ngrängrä jadjênh tÿxja pyràk. Ne ajte karÿr kute krytyrânh karÿrja pyràk. Näm ã krîrax jadjênh anen ruw.

¹²Nhym kikre bu'ã apÿnh kën djari aben nhiby adjwÿro tê nhym ã prêktire anen ã uti ane. Nhym kam ajkwa krekrebê 12. Nhym kam apÿnh ajkwa krekre djari kadju mränh djwÿnh 'ã ku'ê. Nhym ajkwa krekre'ã idji arij. Apÿnh mekbê idjaer nhingêt kukämäre nhidji djari ajkwa krekre 'ã idji arij. Idjibê 12 ne apÿnh kre'ã arij.

¹³Näm kàjkwa krax 'anh ajkwa krekre amänhrut ne ikjékêt. Ne kàjkwa nhôt'anh ajkwa krekre amänhrut ne ikjékêt. Ne kàjkwa nhirê'anh aktâ ajkwa krekre amänhrut ne ikjékêt.

¹⁴Nhym kikre bu'ã apÿnh kën djari aben nhiby adjwÿro têmja krakri ne kënpotibê 12 ikwã. Kënpoti'ã ne Mrykñ'atomi jabatanh ny kute ar anorbê 12ja idji arij.

¹⁵Nhym kadju mränh djwÿnh kute imã kabënya àbêr djà byn o dja. Kën karÿro àbêr djà. O kute krîrax'ã akremâ. Kute krîraxmë ajkwa krekrebê bu'ã apÿnh kën djari aben nhiby adjwÿro têmjamë kute 'ã akremâ.

^h 21.8 Me kute apÿnh mÿjja mar, namë mry kaàkmë me karömë, me täm ne me amijo wajangao ba. Nhym me karô punu ne me kute me jakót me noo biknor prämkmurëx. 'Ã dja gar, A Tex 2.9, Apôx 13.13, Karô 8.9-24, 13.6-12, 19.13-19 jarë.

¹⁶Nhym krírax pomē rymē kute aben pyràk. Nhym pokôt 'ã akren anhàkôt 'ã akren prêkkôt 'ã akre. Nhym kuní'ã akre kute aben pyràk. Ne 'õ aben japanh kêtakumrêx. Àber djào ne 'ã akreo tẽ. 'Ã akrebê 2.200 kirometu.

¹⁷Nám kikre'ã akren kam atâri kikre bu'ã kênja'ã akre. Prêk'ã akrebê 64 metu. Me baje mìjja 'ã akrekôt ne kadju mrânh djwýnh kikremê kikre bu'ã kênjamê 'ã akre.

¹⁸Nhym bu'ã kênja ne ngrängrä kute böre ngrängrä pyràk o ne ipêx ne. Nhym bep kríraxja ne kryt karýro ipêx ne. Kryt karýrobit, atemâ mìjja 'õmê o bikâr kêt. Nhym krytja karý:r kute ixe jadjhênh pyràk.

¹⁹⁻²⁰Nhym kam kikre bu'ã kênja krakri kënpotikam apýnh kën djàri kumex. Kën pânh raxbit. Kikre bu'ã kênja kînh kadju.

Kën kutewa ne ngrängrä kute böre ngrängrä ja pyràk.

Ne atâri ja ngrängrä týx kute kwênh ngrängrä ngwýnh ja pyràk.

Ne atâri ja kâjbê rârâr kamrék kute kôkanê ngwýnh rârâr kamrék ja pyràk.

Ne atâri ja ngrängrä kute krwýnh ngwýnh ngrängrä ja pyràk.

Ne atâri ja kajngâr kute ngânhtey nhý kajngâr ja pyràk.

Ne atâri ja kamrék kute tyrti tekâ kamrékti, tekâ kamrék ja pyràk.

Ne atâri ja kâjbê rârâr kute mutêkre ngwýnh rârâr ja pyràk.

Ne atâri ja kâjbê ngrängrä kute kôtkaàk ngwýnh kâjbê ngrängrä ja pyràk.

Ne atâri ja ngrängrä kute bà'yre ngrängrä ja pyràk.

Ne atâri ja kâjbê ngrängrä kute krâkamkâxte ngwýnh kâjbê ngrängrä ja pyràk.

Ne atâri ja ngrängrä týx kute atorti ngrekâ ngrängrä ja pyràk.

Nhym bep kute katê ja ne rârâr kute kënnetojre ngwýnh rârâr ja pyràk. Be, kikre bu'ã kën krakri apýnh kënpoti djàri ne ja.

²¹Nhym bep kikre bu'ã kênja ajkwa krekrébê 12ja ne angâ krâ. Angâ krâti:, angâ krâatio ne kikre bu'ã kênja ajkwa krekre kunio 'ã ijê djà, tâm ne kute ngâp jadjhênh pyràk. Apýnh ajkwa krekré djiarí ne kadju angâ krâ'lâ akren o ipêx ne, angâ krâ pýnho. Be, kikre bu'ã kën jajkwa krekré ne ja.

Nhym bep kríkam prýjaduwý kryt karýro prý. Kryt karýrobit, atemâ mìjja 'õmê o bikâr kêt. Karý:r kajgon kam apôkmâ rít, kute ngônh karýr apôkmâ rít ja pyràk.

²²Djâm krírax jakam Metíndjwýnh nhô kikreti? Kati, arým ne bôx ne me bakam ar mrâ. Bênjadjwýr Metíndjwýnh týxo kubê kumkatimê krabê Mrykí'atomi jabatânh nyja ar tâm ne arým ar bôx ne me bakam ar mrâ. Arým ne ar ro'ã me bawýr ruw ne me bakam ar mrâ. Djâm me kute kum kabén kadju ne mete kum kikremâ? Kati, arým ne ar bôx ne me bakam ar mrâ. Mýj kadju dja me kum kikre? Djâm kâjkwakam ar ba râ'ã ne mete kum kikren kam kum kabénmâ?

²³Djori kam mytmê mytyrwý kute me kurwýmâ? Kati, Metíndjwýnh ta adjênhô dja me kurwý. Krabê Mrykí'atomi jabatânh ny jadhwýbê ne me kurwý djwýnh. ²⁴Be, ar irâ jakam godja apýnh me ba djàri kuní kam mrâ, mrânh mextire. Nhym pyka kuníkôt bênjadjwýr kríraxmâ õ mìjja mex kunio wangijn o krírax kînh ne.

²⁵Nhym krī bu'ā kēn jajkwa krekréjwŷ 'ā ijê kêtakumrêx ne. Djâm akamât kadju dja me ajkwa krekré'ā ijê? Kati, akamât kêtakumrêx, a'u ry typydjji. Kam godja ajkwa krekré'ā ijê kêtakumrêx ne. ²⁶Nhym apýnh me ba djàrikam me ja ō mŷjja mexo wangijn o krírax kinh ne. Nhym me rûnh kríraxmâ wangij nhym krírax ô'ā kinhkumrêx ne.

²⁷Nhym bep mŷjja punu 'ō dja kum àr kêtakumrêx ne. Me pijàm kêtêmé me 'éxnhímé me ja 'ō dja kum àr kêtakumrêx ne. Nhym bep Mrykî'atomi jabatanh ny kute ō pi'ôk no'ôkkam me tîn râ'ā râ'âl'â idji janhôrjabit dja me kum wangij.

Ngô kute meo tîn.

22 ¹Nhym kam kadju mrânh djwŷnh imâ ngô kute meo tîn pakrax jakre. Ngô kute meo tîn ne prôto nô ba omû. Metindjwŷnhmê Mrykî'atomi jabatanh nyre ar krî djâti kurûm ne prôto nô. Kary:rkumrêx. Karîr kute krytyrânh pyràk. ²Nâm pry nhôkre djâkôt prôto nô. Kríraxkam pry nhôkre djâkôt prôto nô nhym aktâ nokâ'â pidjô kute meo tînja dja.

Pidjô bâri amânhkrut ne mytyrwŷ kunî kôt aben pânh ô kadju aktâ ngô nhijêñ o dja. Aktâ ne ngô jakâ'â ngô nhijêñ o dja. Be, pidjô ja ne ar mytyrwŷ kunîkôt ôo kute aben japanho âm kadju dja. Nâm apýnh mytyrwŷ djâri'â pidjô jakren o 12. Mytyrwŷ kunî kôt ôn bikaprâr kêtakumrêx kadju 'â akre. Nhym bep pidjô 'ôja ne kubê me umar mex djâ, pyka kunî kôt kute meo mex nhym me umar mex ne kanê kêtâmâ.

³Djâm krî jakam mŷjja kute meo bikênhmâ? Kati, krî ja gêdja tu kam me mex ryti pydji. Nhym mŷjja kute meo bikênh dja 'yr àr kêtakumrêx. Metindjwŷnhmê Mrykî'atomi jabatanh ny dja kam ar meo ban meo djuw mex o ba. Nhym ō àpênhdjwŷ kum àpênh mexkumrêx ne. ⁴Ne kam Metindjwŷnh nokre pumû nhym kam me kuka'â Metindjwŷnh aminhidji janhô nhym me 'â ar ba.

⁵Nhym kam kam akamât kêtakumrêx ne. Nhym kam ngônhpôkti kêtakumrêx ne. Nhym arngro kêtakumrêx ne. Mŷj kadju dja ngônhpôktimê arngromê? Bênjadjwŷrbê Metindjwŷnh dja me kurwŷ. Nhym Metindjwŷnh nhô me ja dja ar meo ba râ'â: ar meo ba.

⁶Nhym kam kadju mrânh djwŷnh imâ,

—Ê, mrâmri ne kabënja. Djâm kabën kajgo? Arkati. Kabenkumrêx. Amrêbê Bênjadjwŷrbê Metindjwŷnh ne me kute kabën jarênh djwŷnhmâ ta Karô jano nhym me kam ô'â memâ kabêno amirît ne. Nhym kam ajbir jakam ta arŷm ajte kadju mrânh djwŷnh jano. Kute ō àpênhmâ mŷjja kator 'yr jao amirîtmâ ne ano. Kute mŷjja kator kêtja anhîr djwŷnhrâm mekmâ o amirît kadju ne ano. Arŷm kator 'yr, ane. Nâm â kadju mrânh djwŷnh imâ ane.

Jeju bôx 'yr arê.

⁷Nhym Jejudjwŷ arŷm me bamâ,

—Ê, arŷm ne ba akubyn me awŷr ibôx 'yr, ane. Ê, me'ô kute prîne ikabenkôt amijo ba jabej dja kinhkumrêx. Metindjwŷnh kute anhîr

djwìnhràm memã mìjjao
katorã ujarénh ga aje 'ã pi'ôk
no'ôk nhym me kute amim
mar ne kôt amijo ba jabej, be,
me tãm dja me kïnhkumrêx
ne, ane.

Näm ã Jeju me bamã ane.

⁸Ba, ba ibê Djuão ne ba
arým príne omû. Nã bãm
mìjja ja kunî pumûn kuma.
Ne kam mìjja kunî pumûn
mar pan kam kabem itu
mìrbê tým. Kadŷ mrânh
djwình kute imã mìjja 'ã
karô kabem itu mìrbê tým
ne bit ije kum rax jarénhmã.

⁹Nhym kam imã,

—Kati, kwârîk
wânh. Badjwì ne ba
Metïndjwìnhmã idjâpênh,
akamybê Metïndjwình
kabêñ jaréñ djwìnhmê
ar akôt Metïndjwìnhmã
idjâpênh. Me akunî aje pi'ôk no'ôkkôt, ajbir aje Metïndjwình kabêñ'ã pi'ôk
no'ôk jakôt amijo abajamê ne gu me baro'ã Metïndjwìnhmã badjâpênh.
Kam dja ga Metïndjwìnhmãbit rax jarê, ane. ¹⁰Ne kam ajte imã,

—Gora udjur kêt. Metïndjwình kute anhýr djwìnhràm memã mìjjao
katorã ujarénh ga aje 'ã pi'ôk no'ôkja kwârîk wânh udjur kêt. Arým 'yr.
Mìjja ja kunî arým kator 'yr. ¹¹Kwârîk wânh me axwe wânh axwe ar ba rã'ã.
Nhym me arîk ar badjwì tu wânh arîk ar ba rã'ã. Kute amimarkôt arîk ar
wânh ba. Gê me kute katât amijo badjwì katât amijo ba rã'ã, katât amijo ba
ry typydji. Nhym Metïndjwình nhô me mex jadjwì mex rã'ã, mex ry typydji.

¹²Ê, arým ne Jeju me bamã kabêñ jarê. Gora me kabêñ ma. Näm,

—Ê, arým ne ba akubyn me awýr ibôx 'yr. Dja ba bôx ne kam me amã
pânh jarê. Me aje amijo abakôt me amã pânh jarê. Me ajaxwemê me
amrânh mexmê kôt me amã pânh jarê. Ê, me ajaxwe dja ba me ajo ajkê
nhym bep me mexmê gêdja ba me iro'ã ar iba. ¹³Ba ibê mìjja kunî krax
ne ajte ibê mìjja kunî 'ênhôt. Ba ne ba adjâkamã itûm ne kam ije mìjja
nhipêxo itêm ne ije inomã mënh. Ba ren ije kàjkwamê pykamê omûnh 'ano
idjâm kêt nhym ren amrêbê amijo ajkê nhym ren mìjja kunî kêt ne, ane.

¹⁴Be, Metïndjwình nhô me mexja, me axwe kêtja dja me kïnhkumrêx
ne. Me tãm dja me kute kubékâ'ã ngrâ o pôxkam aka pyràk. Dja me axwe

(Mìjja apôx 22:7)

kêt ã mextire ne ã kînh ane. Me jabit, Metîndjwînh nhõ me mexja dja me pidjô kute meo tîn ku ne krîrax bu'ã kën jajkwa krekrekôt wangij ne kam Metîndjwînh nhõ krîraxkam ar ba.

¹⁵Nhym bep me kute ropre pyràk ne arîk ar bajam  me udjym  me pr  pr mm  me mj n pr mm  me kute me par pr mm  me kute m jjao Metîndjwînh kar  nhip x ne kute we kum amijar nho bajam  me 'êxnh m  me kab n kr ptijam , me t m g dja me kum ngj nh k tkumr x ne.

Nhym kam Jeju ajte me bam ,

¹⁶—Ba ib  Jeju ne ba me am  ikadgy mr nh djw nh jano. Kute ap nh me aje ik t aben pydj  dj ri me am  kat t m jjja ja jar nhm . Ba ne ba ib  Dawi t mdjw kumr x ne  m dj kam dja. Ba ne ba Dawi nhip x ne. Ba ne ba ije akati makt  umaj rtire pyràk ne inhir kumr x, ane. N m   Jeju me bam  ane.

¹⁷Nhym Metîndjwînh Kar m  Mryk ! tomti jabat nh ny pr m  ar Jejum  kum,

—On amr  t , ane. Jeju nh  me jab  Mryk ! tomti pr  ne kum,

—On amr  t , ane.

Godja ga me Jeju'  idjujar nhja man kam gadjw y kum,

—On amr  t , ane.

Nhym Jeju mem  kum,

—G  kam me'  kum k r jabej on amr  iw r t n ng  t no ik . Tu kajgoo ik , p nh k t. Am  ng  kute meo t nja k nh jabej tu kajgoo ik , ane. N m   Jeju kab n ane.

¹⁸ , ib  Djua  ne ba ije me am  ikab n jar nhm .

—Me apa, me ikab n ma. Gora me aje ja mar jabej, Metîndjw nh kute anh r djw nhr m mem  m jjao kator   ujar nh ba ije '  pi' k no' kja aje mar jabej gora me ikab n ma. Dja ga me aj o ijukri adjan atem  akab n '  jar n ar y  Metîndjw nh kab n ajk  nhym ar y  p nh me aj o ajk . Ap nh ije meo bik nh dj ri'  pi' k no' k jao dja me aj o ajk . ¹⁹Ba ib  Dju o ne ba ajte ije me am  ikab n jar nhm ,

—Godja ba ije anh r djw nhr m Metîndjw nh kute me am  m jjao kator   pi' k no' k ja ga me aj o kab n ' o ajngr  nhym ar y  Metîndjw nh ab  m jj  n . Ab  pidj  kute meo t nja n n ab    kr rax mextireja n  ne ije me am  m jj  mex jar nh ne ije '  pi' k no' k ja t m dja me aj b  n , ane.

Be, me ikab n ja ma.  , g dja Jejudjw  me am  kab n jar ,

²⁰—Ba ib  Jeju, ije kat t me am  m jj  kun  jar nh ne ba me am , "Mr mri ne ba ar y  me aw r ib x ' r", ane.

Dja gu me,

—N , B njadjw r Jeju, mr mri. On amr  t , ane.

²¹G  me banh  B njadjw r Jeju ukapr k t pr ne me bajo djuw mex. Mr mri. T m ne ja.